СПИСАНИЕ ЗА БЪЛГАРИТЕ В ЧЕХИЯ

Българи

БРОЙ 1 | 2016 ЦЕНА – 30 Kč

Йорданка Дерилова
спечели наградата „Талия 2015“

Знаменоската на българската свобода

160 г. от рождението на Иван Мърквичка

Осми фестивал на българското кино

Пражкият „ Лувър “

Истинският дух на Лондон

BG stanil 2.indd 1 5.07.16 10:04

Съботно-неделно училище „Възраждане“

Снимки: Здравка Славова

Скъпи читатели,

Родендроните в Ботаническата градина в Прага разцъфнаха в най-омайни краски, лилавите храсти на Площада на мира запяха „под небесната лампада/люлякът ми замириса“, розариумът във Франтишканската градина сътвори великолепие от рози.
С полета на пролетта тръгваме на разходка из театралните и оперни зали на Прага, Бърно и Острава, срещаме се с известната и обаятелна българска оперна певица Йорданка Дерилова, която спечели „Талия 2015“, спираме се в български, чешки, немски и английски училища, в които „оживяват“ българските традиции, посещаваме кино- и музикални фестивали, с радост влизаме в Българското посолство и в Българския културен институт, пътуваме до Острава и след това потегляме за Лондон да усетим истинския дух на британската столица.
Връщаме се в България да отбележим 160 години от рождението за българския чех - художника Иван Мърквичка. В София, Пловдив и Стара Загора откриваме „поета на селото“ Иржи Хаичек и неговите преведени на български книги.
Предстои ни да тръгнем по стръмните пътеки на българската история, за да възродим духа на Априлското въстание. Пътуваме към Дряновския манастир, който е бил убежище на поборниците и преживява страшните зверства на башибозука. Със затаен дъх се спираме, за да възкресим живота на панагюрката Райна Попгеоргиева - Знаменоската на българската свобода.
Накрая ни очаква необходимостта от преоценка на Европейския съюз, който все повече буни духовете и ни приземява към действителността.
Попътният вятър ни носи по страниците на списанието и ни разкрива познати и малко известни факти от българската история, култура и традиции, среща ни с различни гледни точки и ни позволява да надникнем в неизвестното.
Време е за една освежителна напитка. Още по-добре ще е, ако е най-ароматната. Влизаме да се отморим „При златната змия“ и „При трите щрауса“. Там научаваме историята на първия пражки кафеджия. След това потегляме към пражкия „Лувър“, където вдишваме духа на отминали епохи и се наслаждаваме на изискания вкус на сецесиона.
Животът е непрекъснато странстване в неизвестното или малко известното. Хубаво е, когато това неуморно препускане по знайни и незнайни пътища носи радост и удоволствие.
Вярвам, че страниците на настоящия брой ще ви донесат много приятни емоции.
Желая ви едно прекрасно словесно-визуално пътуване в света на списание „Българи“

Мария Захариева

Съботно-неделно училище „Възраждане“

Голямо българско семейство в центъра на Прага

Прием на деца и ученици за новата 2016/2017 учебна година:
– детска градина и предучилищна група,
– начален етап,
– вокално-танцова група „Орфей“.

Контакти: bagari@atlas.cz, 777 196 322
Адрес: Дом на националните общности „Воцелова“ 3, Прага 2
Спирка на метро и трамвай: I. P. Pavlova

Учебната програма е съобразена с годишния учебен план на адаптираните учебни програми на МОН по български език и литература за деца на български граждани в чужбина

Съдържание:

Българската общност 4–11
Прием по случай националния празник на България | Неделно матине за Пловдив | Бабинден с гръцки привкус | Мистерията на мартеницата | Мартенски празници в училище „Възраждане“ | Международна вечер с българско участие | Български празници в БСОУ „Д-р Петър Берон“ (Празникът на БСОУ „Д-Р Петър Берон“ в Прага ,134 години от гибелта на Апостола, Изгревът на българската свобода, Баба Марта и мартеничките, Магията на българското хоро)

Пътешествия и разходки 12–17
Истинският дух на Лондон | Пражките кафенета: „При златната змия“, „При трите щрауса“, Пражкият „Лувър“

Култура и традиции 18–24
Великден в Прага | „Двама румънци“| Как празнуват Великден българи и чехи? | Три златни награди за „Таласъмче“| Йорданка Дерилова - носител на наградата „Талия 2015“|Осми фестивал на българското кино | „Светът на книгата“

Българо-чешки връзки 25-28
160 г. от рождението на Иван Мърквичка | И. Хаичек: Семейството ми е преживяло историите, които разказвам | Изкуството на превода

Годишнини 29–33
Знаменоската на българската свобода | Дряновски манастир | Възпоменатална церемония

1001 билки и рецепти 34
Божието биле

Накратко 35

Актуално 36–37
„Гражданите и техните очаквания от Европейския съюз“

На корицата – Йорданка Дерилова. Снимка: Личен архив на певицата .

Прием по случай националния празник на България

Посолството на Република България в Чешката република отбеляза националния празник на Родината ни на първи март. По този случай извънредният и пълномощен посланик на България в Прага Лъчезар Петков даде прием в Огледалната зала на посолството. Традиционното дипломатическо събитие бе уважено от 200 гости, сред които бяха посланици на държавите от Европейсия съюз и асоциираните членове, както и посланици на Япония, Китай, САЩ, на държави от Латинска Америка, Африка и Близкия изток.

Сред официалните гости бяха и представители на чешки институции - председателят на Комисията по външна политика в Камарата на депутатите на Чешкия парламент, Карел Шварценберг, директорът на външнополитическия отдел на канцеларията на Президента на Чехия, Хинек Кмоничек, депутати, сенатори, представители на Министерството на външните работи, Министерството на образованието, младежта и спорта, Министерството на промишлеността и търговията и др. Присъстваха също представители на медиите, на академичните, културните и бизнесредите. ***(М.З.)***

Извънредният и пълномощен посланик на България в Прага Лъчезар Петков със съпругата си Боряна Пунчева, Татяна Ангелова - Първи секретар и Галина Тодорова - директор на БКИ

Председателят на Комисията по външна политика в Камарата на депутатите на Чешкия парламент Карел Шварценберг, посланик Лъчезар Петков и Боряна Пунчева

Снимки: архив на Посолството на Република България и Мария Захариева

BG stanil 2.indd 4 5.07.16 10:04

Неделно матине за Пловдив

П.Калинкова пред българите в Прага

Голямото българско семейство в центъра на Прага – сдружение „Възраждане", посвети неделната утрин на 10 април на Пловдив, първият български град, спечелил титлата „Европейска столица на културата 2019". В дома на националните общности на улица „Воцелова"№3 се състоя среща с журналистката и член на УС на Общинска фондация „Пловдив 2019" Пенка Калинкова. Гостенката, която е и автор в списание „Българи", сподели интересни моменти от процеса на кандидатстване на Пловдив и още 7 български градове за титлата. Програмата, залегнала в апликационната книга, младият презентационен екип, слоганът „Заедно", обединил хора от различни възрасти и етноси, съсловия и политически нагласи, консултантската група и културната стратегия на Пловдив до 2020 година са били оценени високо и са в основата на предимствата и успеха на Пловдив в оспорваното състезание.

През следващите три години до 2019-та, когато е голямото събитие, се предвижда градът да претърпи много положителни намеси и промени. Някои от тях са заложени в програмния клъстер „Градски мечти". Преобразена в голяма степен е уникалната градска структура „Капана" в центъра на Пловдив, променя се Главната улица, има планове за оживяването на река Марица с благоустрояване на пешеходните зони по двата й бряга, както и на остров Адата, иде ред на Тютюневия град. Има се предвид концентрацията на изпразнени от съдържание тютюневи складове между ЖП гара и Сточна гара и голямата улица „Иван Вазов". Някои от тях са паметници на културата от 1977 г., какъвто е случаят със съборения „Ориенттабако" на улица „Одрин" №8, под защита са и като групов паметник, каквато е историческата зона Филипопол-Тримонциум-Пловдив. Беше показан и документалният филм на БНТ 2 „Истории от Тютюневия град", чийто сценарист е г-жа Пенка Калинкова. Тя отговори и на многобройни въпроси на присъстващите, свързани с опазване на паметниците на културата.

Татяна Борисова

Снимка: архив на сдружение „Възраждане"

Бабинден с гръцки привкус

Гръцка фолклорна група от Карвина

С приповдигнато празнично настроение, на фона на български и гръцки фолклорни мотиви, Българската културно-просветна общност в Острава отпразнува Бабинден. Това е третият от т. нар. ивановденски празници, обединени от водата и нейната очистителна сила. Според Юлианския календар празникът се отбелязва на 21 януари. По стара народна традиция на този ден празнуват не само бабите и жените, които са бабували, както и младите майки, но и акушерите и гинеколозите в по-ново време.

И както народната традиция повелява, на трапезата присъстваха освен задължителните сарми с месо, свинско с праз и млечна баница, и куп още вкусотии, изкусно приготвени от сръчните ръце на българските домакини. Макар че повечето от тях вече дълги години живеят в Острава, нито за миг не са си помислили, че могат да забравят как са ги учили техните майки и баби да приготвят вкусни български ястия. Точно за тези гозби разказва всеки чужденец, посетил Родината ни, очаквайки пак да вкуси от тях.

Част от тържеството със своите специални изпълнения бе гръцката фолклорна група от град Карвина, поканена от ръководството на просветната организация. Особен колорит на празничната атмосфера придадоха танцьорите, облечени в типични гръцки народни носии, които представиха автентични гръцки народни танци и изиграха няколко български хора. В ритъма на сиртакито се включиха не само представителки на нежния пол, но и няколко, престрашили се да уважат „женското парти" представители на силния пол. Групата на подрастващите също не пропусна да понаучи някоя и друга стъпка от българското право хоро.

Минка Атанасова

Гърците танцуваха и български хора

Снимки: Минка Атанасова

BG stanil 2.indd 5
5.07.16 10:04

Мартенски празници в училище „Възраждане“

Баба Марта на гости в Прага

Няма нищо по-важно за един българин в чужбина от това да поддържа българския дух. Няма нищо по-прекрасно за една българска майка от това да чуе детето да казва „Благодаря ти, мамо!“ на родния език.
На 28.2.2016 година българите, чиито деца посещават Съботно-неделното училище към сдружение „Възраждане“ в Дома на малцинствата в Прага, усетиха сърцата си да бият учестено от вълнение, умиление и национална гордост.
Със сълзи от радост в очите, родителите слушаха как децата им декламират и пеят на чист български език. Огромните усилия на преподавателите проличаха още в първия момент. Отбелязването на националния празник на Република България - 3-ти март, започна с цитат от стихотворението „Опълченците на Шипка“. Едва ли има българин, който да не усети силата и мощта на пресъздадените слова, да не се връща години назад в спомените на училищната скамейка, когато чуе:

И днес йощ Балканът, щом буря зафаща,
спомня тоз ден бурен, шуми и препраща
славата му дивна като някой ек
от урва на урва и от век на век!

Тържеството имаше изключителна образователна насоченост, особено за най-малките, които научиха за значението на националния ни празник 3-ти март – датата на дълго мечтаната свобода на България.
След това децата разказаха вълнуващата легенда за мартеницата и изненадващо за най-малките, се появи Баба Марта - с хурка в ръка и пълна кошница с мартеници. Тя веднага спечели симпатиите на децата, а те я зарадваха с Бабомартенски приказки и песни под професионалния съпровод на Мария Захариева и Николай Николов. Баба Марта раздаде мартеници и донесе искрица от магическото усещане на този традиционен за България празник.

Пеем „Хубава си моя горо“

След като децата се закичиха с мартениците, настъпи и най-вълнуващата за всяка майка част от тържеството - Денят на жената - 8-ми март.
След приключване на официалната част, дойде време и за по-забавната и неформална част за децата - хапване на традиционни български ястия и много лакомства.
Благодарност изпълва родителите, които живеят в Прага, заради възможността, която Съботно-неделното училище „Възраждане“ им предлага. Тук децата им, които ходят в чешки и международни училища, могат да поддържат българската си идентичност, да се учат да говорят правилно, да пишат и да четат, за да гори роднинят пламък в сърцата им - дори когато са далече от България.

Раиса Андонова-Щурм

Посрещане на Баба Марта

Гостите на празника

Снимки: архив на сдружение „Възраждане“

BG stanil 2.indd 6 5.07.16 10:04

Мистерията на мартеницата

Първи март в детска градина Кидс къмпани (Kids company), Прага

Първи март в детска градина Кидс къмпани

„Само мама го може това“, бяха думите на сина ми, преди да отидем в детската градина на 1-ви март, когато ми предстоеше да разкажа на децата и учителките от двуезичната чешко-немска детска градина Kids Company, за българската традиция за мартеницата и за Баба Марта.
Една седмица преди празника на информационното табло във фоайето беше обявено събитието. На любопитните въпроси на децата синът ми отговаряше с усмивка: „Тайна е! Изненада!“.
Периодично в детската градина гостуват актьори от куклен театър и представители на различни професии, за да ги запознават с дейността си. Децата вече посетиха пожарната, бяха в зъболекарския кабинет, разглеждаха музеи, разговаряха с полицаи. Досега нямаше практика родителите да гостуват и затова всички очакваха идването ми с голямо нетърпение.
Дни преди 1-ви март в детската градина сякаш витаеше „мистерията на мартеницата“, за която си говореха родители и деца. „Какво ще показва майката на Матео?“ беше въпрос, на който нито един родител не можеше да отговори с друго, освен с думата „мартеница“.
В навечерието на празника у дома изработихме големи и малки мартеници, вкл. Пижо и Пенда. Във фантазията на сина ми те веднага станаха семейство - големите се превърнаха в майката и таткото, а малките – в децата.
В 10 часа сутринта по програма децата в детската градина сядат в кръгче, пеят, слушат приказки или различни истории, свързани с времето, сезоните и т.н. В уречения ден в този час, насядали на столчетата си, гледаха с очакване към вратата, когато влязох с бяло - червена торба, пълна с материали за мартениците. След като им разказах за традицията на празника, за първите щъркели - предвестници на пролетта и за окичените с мартеници български цъфнали дървета, директорката на детската градина възкликна: „И тук ще направим такова дърво“.
Когато попитах кой каква мартеница би искал, децата буквално ме „нападнаха“ с желанията си за гривнички, герданчета и „куклите“ Пижо и Пенда! Очите им грейнаха по български. Направихме работилница за мартеници, в която всички се оказаха много сръчни и изпълнени с ентусиазъм.
Прекрасно беше усещането да видя приятелите на сина ми от различни националности, закичени с мартеници. Вкъщи децата занесоха не само тях, а и текст за родителите, описващ българската традиция на 1-ви март! Благодарение на това незабравимо преживяване носталгията ми по родината, която по време на българските празниците се увеличава, за първи път не беше болезнена.

Раиса Андонова-Щурм

Снимка: Раиса Андонова-Щурм

Международна вечер с българско участие

На българския щанд

На 17-ти март в Британското училище в град Прага се състоя международна вечер. Това събитие се организира ежегодно и спомага за опознаване на различните национални култури и традиции на децата, които посещават училището.
Тази година България бе представена от учениците Иван Петров, Мартин и Александър Първанови, Калоян и Самуил Христови, Никола, Калоян и Маргарита Борисови. Заедно със своите родители, те подготвиха традиционни български ястия и подредиха изкусно българския щанд.
В международната вечер имаше представители и на Афганистан, Австралия, Белгия, Канада, Китай, Чехия, Англия, Франция, Грузия, Германия, Холандия, Унгария, Индия, Индонезия, Ирландия, Израел, Италия, Япония, Корея, Пакистан, Полша, Португалия, Румъния, Русия, Шотландия, Словакия, Испания, Сирия, Йемен, Таджикистан,Турция, САЩ, Виетнам.
Събитието беше изпълнено с веселие и хубави емоции. Модно ревю и музикално представление бе част от забавната програма. Парите, събрани от организираната томбола, се използват за благотворителност.

Раиса Андонова-Щурм

Снимка: Венелина Първанова

BG stanil 2.indd 7 5.07.16 10:04

Празникът на БСОУ „Д-Р Петър Берон" в Прага

На 12 февруари 2016 година ученици и учители , в присъствието на много родители, отбелязват празника на своя патрон - Д-р Петър Берон , една от най-ярките личности на Българското възраждане.

Училище любимо,
наш хубав роден дом!
Поклон, пред твойто име,
от все сърце, поклон!

Водещите на тържеството – ученици от 11 клас и деца от началния курс

Историята на училището е част от историята на народа. Не само защото то е храм на знанието, но и защото в него живата история се пише от поколения учители и ученици, съхранили успехите, преодолели трудностите, споделили радости и вълнения. Когато тази училищна история се пише вече 67 години, това е достоен повод за гордост, а когато това училище е на хиляди километри от Родината – това е сигурен знак, че любознателните българчета тук намират своята България, училището е българска твърдина и продължава своята благородна мисия на пазител на българската идентичност.
Встъпителните думи на водещите ученици от 11 клас приковават вниманието на присъстващите. Със слово и стих изразяват почит и поклон пред титаничното дело на д-р Петър Берон - великан на духа, възторжен поклонник на науката и вдъхновен носител на пламенно родолюбие.

Приветственото слово на Директора на БСОУ „Д-р П. Берон", г-жа Мими Михайлова, вълнува слушателите. Поздравявайки учениците и целия екип с празника, тя напомня за вечните уроци, които ни е завещал патронът на нашето училище, и за посланията му, които могат да ни послужат и днес.
Актуално и поучително звучат „Добрите съвети" на мъдрия българин, умело подбрани от г-жа Михайлова:
„По-добре приятел верен, а не камен безценен".
„Другому не се присмивай, ами себе си обгледвай".
„Струвай добро, да намериш добро".
„Който хвали злото, не люби доброто".
„При лукави человеци и добрият става лукав".
„Всяко нещо има времето си. Всяко нещо да бъди с мярка".
„Който има наука, не изпадва никога".
Всеки празник е и повод за похвала на изявени ученици, които представят достойно нашето училище.
Днес Директорът на училището връчва наградите от VII фестивал на българите по света"Аз съм българче".

Най-малките участници в празника – 1 клас

Снимка: архив на БСОУ „Д-р П. Берон"

BG stanil 2.indd 8 5.07.16 10:04

В категория „Рисунка" най-добрите творби са на следните ученици: Даяна Ангелова – 1 място, Християна Недева и Теодор Гацев – 2 място, Златка Стоянова – 3 място. Поощрителна награда – Джош Харизанов.
С богата и разнообразна програма Българското училище в Прага чества своя патронен празник.

Габриел Стефанов от 11 клас

Днешният ден е посветен и на талантите на нашето училище. Днес сцената е за всички, желаещи да изявят своите артистични способности. Изпъстрена с песни, забавни скечове и танци е празничната програма,

Ученици от 4 клас

в която се включват всички класове. Ученици от 5-ти клас впечатляват публиката с популярно „поп- парче", малките първокласници изпълняват своята любима песен „Първокласно". Като актьори в съвременна интерпретация на познатата ни приказка „Дядо и ряпа" се представят ученици от 2-ри и 3-ти клас, чието артистично изпълнение развеселява зрителите. Публиката затаява дъх, следейки съчетание по художествена гимнастика на малката „грация" от 3-ти клас Пресиана Асенова.
Възпитаниците на г-жа В. Тошева от 4-ти клас изненадват публиката с „Невчесани мисли от тяхното ежедневие" - модерна трактовка на популярното произведение "Патиланско царство", „Иванчо в нашия клас" в съвременен вариант, Рап-новини от ученическия живот. Всички бурно аплодират актьорите.
С много емоции и настроение зареждат забавните скечове на ученици от 7-ми и 9-ти клас, пародията „Из живота на един художник", подготвена от г-жа Л. Станева и 10-ти клас; звучат хитови мелодии, майсторски съчетани с типажа на героите.
Кулминацията е в динамичните хип-хоп изпълнения на Силвия, Даяна от 6-ти клас и Станислава от 5-ти, група ученици от 9-ти клас, бийтбокс изпълнението на Марио от 8-ми и Алекс от 5-ти клас, които повишават адреналина и предизвикват подобаваща реакция у публиката.
В навечерието на празника на Свети Валентин – денят на влюбените, учениците от 12 клас поздравяват всички по случай този красив празник със собственоръчно приготвени валентинки.
Последната част от тържеството е посветена на всеобщо веселие, музика и танци.
Днешният празничен ден още веднъж доказва, че училището ни е с традиции, че съкровищницата от таланти в БСОУ"Д-р П. Берон" е бездънен извор, че учениците са достойни последователи на своя патрон. Като финален акорд за празника звучат думите на Директора: „Нека училището бъде дом на вечно търсещия човешки дух, на стремежа към красотата и творчеството! Честит празник!"

134 години от гибелта на Апостола

Стефан Демирев, Кемалие Иванова, Кристина Емилова

На 22 февруари в БСОУ „Д-р П. Берон" бе отбелязана 143-та годишнина от гибелта на Апостола на свободата – Васил Левски.
С уводните думи на водещите Даниела и Стефан от 10-ти клас бе поставен акцент върху значимостта на безсмъртното дело на Апостола. В памет на великия българин бе представен тематичен филм, отразяващ живота на неустрашимия революционер, който проповядва идеята за „свята и чиста република", за общество и държава, в която всички „да бъдат напълно свободни там, гдето живее българинът". Припомнени бяха мъдрите слова на Дякона, неговите послания към поколенията.
Г-жа Св. Васева представи тефтерчето на Левски, което предизвика силен интерес, особено фразата, написана в края на тефтерчето: „Народе????"
Какво е искал да ни каже Апостолът? Упрек? Разочарование? Или израз на положителна емоция?
Левски се слави и със своето толерантно отношение към хората, към другите народи. Този факт бе умело съчетан от организатора на тържеството –г-жа М. Носикова, учител по история, с отбелязването на Международния ден на толерантността - 16 ноември. Този ден се свързва с

Снимка: архив на БСОУ „Д-р П. Берон"

BG stanil 2.indd 9 5.07.16 10:04

уважение, приемане и разбиране на богатото многообразие от култури в нашия свят и начините за проява на човешката индивидуалност.
Толерантността – това е хармония в многообразието.
Ученици от 12-ти клас – Кемалие, Кристина, Стефан от 10 кл., представиха втората част от тържеството, посветена на толерантността – едно толкова използвано днес понятие, което все още се нуждае от разбиране и обяснение. Тя трябва да е част от нас, да изпълва ежедневието ни, да бъде мост към многоликия свят, в който живеем.
Учениците от 1-4 клас заявиха:"Ние сме толерантни" чрез изработения от тях постер, а г-жа Е. Пейчева с няколко деца от 2-ри клас изразиха посланието му към всички деца по света – За приятелство, разбирателство, уважение. Учениците от 6-ти клас изписаха с цветни букви думата Толерантност, а деца от 4-ти, 5-ти и 6-ти клас участваха в презентация, свързана с показания клип на екрана.
Толерантността е в основата на интелигентните човешки отношения, тя е ценност, която трябва да отстояваме, водени от принципите на великия Апостол.

"Ние сме толерантни"

Публиката слуша с интерес

Изгревът на българската свобода

Един от най-значимите български празници е 3 март – Денят на Освобождението на България. Това паметно събитие бе отбелязано на 29 февруари 2016 година с тържество в БСОУ „Д-р П. Берон".
3 март е светла и свещена дата в българската национална история. Това е първият ден на свободна България, на възстановената българска държавност. С подписването на Санстефанския мирен договор на 3 март 1878 г. България отново възкръсва на европейската политическа карта.
Химнът на РБългария изправи на крака ученици, учители и гости, свеждайки глави пред подвига на хилядите воини, отдали живота си в името на България.
Водещите на тържеството Теодора от 8-ми и Цветан от 9-ти клас представиха вълнуващо експозе, отразяващо значението на този исторически ден за нас, българите - символ на свобода, национално самочувствие; на вярата, на общата воля за единение, благодарение на която се преодоляват превратностите на времето и историята.
Филмираните събития от апогея на Освободителната война бяха представени чрез два клипа, проследени със затаен дъх от присъстващите.
Тематични стихотворения изпълниха Димитър Папардов и Димитрия Хаджийска от 4-ти клас. Празничната програма бе подготвена от В. Тошева, М. Носикова, Св. Болчева, Св. Васева.
Този единствен, най-свят, неповторим празник бе повод да сведем глави в знак на признателност пред героите, да се поклоним пред тяхното величие!

Снимка: архив на БСОУ „Д-р П. Берон"

Под звуците на националния химн

Поздрав за празника на Баба Марта

BG stanil 2.indd 10 5.07.16 10:04

Баба Марта и мартеничките

Изложба от най-оригиналните мартеници

Много обичаи и празници е съхранил българинът през вековете.
Един от тях е Денят на Баба Марта - красив празник за деца и възрастни. Той е уникален, защото е типичен за България, свързан е с древен обичай, който има своите хилядолетни корени във фолклорната традиция. Всяка година на 1 март българите закичват с мартеници дрехите и китките си, подаряват тези вълшебно преплетени бели и червени нишки, които символизират здраве, сила, дълъг живот, благополучие.
В БСОУ"Д-р П. Берон", гр. Прага този хубав празник бе посрещнат с весело настроение и слънчеви усмивки. С легендата за мартеницата, разказана от Естел Веселинова от 5-ти клас , и първомартенския поздрав на децата от 1-ви, , 2-ри и 3-ти клас, подготвени от г-жа Е. Пейчева, Е. Калудова и Д. Кръстенова, започна втората част от училищното тържество.
И тази година учениците с радост участваха в организирания конкурс за най-оригинална мартеница, а уредената изложба от най-сполучливите мартеници възхити присъстващите, които дълго ги разглеждаха и им се любуваха.
Г-жа Л. Станева обяви резултатите и връчи наградите на класираните ученици: 1 място – Виктория Петрова от 1-ви клас, 2 място – Георги Георгиев от 10-ти клас , 3 място – Яна Маркова от 8-ми клас. С поощрителни награди бяха отличени Християна Недева от 8-ми клас, Александър Стоянов от 4-ти клас, Николай Стоянов от 5-ти клас и Вили Василева от 3-ти клас.
В същото време, далеч от Прага, празникът на баба Марта бе посрещнат от група ученици от нашето училище в гр. Дъблин, Ирландия.
Те участваха в европейския проект „Традиционни пролетни празници в Европа“ по програма Еразъм +.
В посолството на РБългария в ирландската столица те представиха чешките пролетни празници, а Никола Димитров от 6-ти клас - своята „Приказка на приказките". Учениците от Българското училище в Прага участваха в работилницата за мартеници, както и в организирания от домакините - Българското училище „Азбука“ в Дъблин , конкурс за най-оригинална мартеница.
Мартеницата е българският знак на пролетта. Подарена с любов и добри чувства, тя сгрява, носи радост и приятни усещания, пренася на хиляди километри – у дома!
Нека да запазим този самобитен празник със самочувствието, че е лично наш, прекрасен, неповторим!
А нашето весело тържество завърши в ритъма на кръшно българско хоро - вълнуващо докосване до света на България.

Магията на българското хоро

Българското хоро е уникален български обичай.
Танц, който носи в себе си много енергия, а хората, хванати за ръце, само я събират и усилват многократно.
Танцът е магия за душата и опиянение за тялото. Танцът е сила за духа. В него пулсира душата на българина, той е безценно съкровище във вековните ни традиции.
Танцът в кръг допълва усещането за завършеност, неповторимост и съвършенство. Това неминуемо води до добро настроение - искрици в очите и усмивки на устните.
Силата, която има нашето хоро, е да обединява хората в различията им.
В навечерието на Националния празник на България в БСОУ „Д-р П. Берон", гр. Прага се изви дълго, красиво, усмихнато право хоро.
Присъединявайки се към патриотичната инициатива на Сдружение „Азбукари " и Център „ДоброДея“ – „ХОРА НА БОГА МИЛИ“ – за организиране на българите по света да се хванат на празнично хоро по повод националния празник - 3 март, нашето, българско хоро се изви в центъра на Европа – в Прага, Чехия.
Надиплено в няколко кръга и предвождано от националния трибагреник, то увенча честването на българското Освобождение.
На него се хванаха ученици, учители и родители, обединени от ритъма на танца; заиграха с озарени лица, с грейнали усмивки, във вихрушка от емоции и приповдигнато настроение, обхванати от магията на хорото - удивителен и свещен ритуал на единението!

Снежана Тасковова

Снимка: архив на БСОУ „Д-р П. Берон"

BG stanil 2.indd 11
5.07.16 10:04

Истинският дух на Лондон

„Ако сте се уморили от Лондон, значи сте се уморили да живеете...", казва сър Самюел Джонсън, един от най-влиятелните английски литературни критици на 18 век.

Поглед към Темза

Ако Ню Йорк „никога не спи", в пълна сила това важи и за най-големия европейски мегаполис Лондон. Там животът кипи денонощно. Улиците са пълни с хора и навсякъде е осветено като през деня. Всичко е като една пъстра българска черга, събрала хора от всички континенти, които „като чаркове на една машина, като че безсъзнателно , автоматически сноват…"

Още щом стъпи човек в Лондон, няма как да не се сблъска с метрото – прословутия лондонски „ъндърграунд". Независимо че влакчетата са само през 3 минути, всички са пълни, дори препълнени. Гъмжилото от хора започва още от асансьорите - едва успяваш да влезеш в тях и ако влезеш, дори не можеш да се обърнеш - просто стоиш като мумия и чакаш да стигнеш до спирката, на която да слезеш. Иначе… лондончани са много любезни - ако ги попиташ за нещо, ще ти обяснят, ще ти покажат. Ако не знаят, дори ще погледнат в интернет, и пак ще ти помогнат. За тях това е просто част от ежедневието им… нищо, че е толкова динамично и забързано. Те просто са свикнали с туристите, и се оказва, че у тези хора има някакво вътрешно спокойствие, за което благородно можем да им завидим.

Да разгледа човек малко от най-големите забележителности на Лондон, му трябва поне седмица, да не казвам и повече. При тези разстояния все едно си на маратон - от предния ден правиш план за следващия, и то по най-краткия маршрут. Иначе няма да ти стигне времето за нищо. И добре, че беше моята скъпа приятелка Даниела, която живее там вече 18 години, та да ни покаже най-кратките маршрути, и да ни обясни подробно как да стигнем до желаното от нас място. И наистина - метрото е неизбежно. Колкото и да не исках да се кача в него, защото ми се струваше като един лабиринт с тези няколко етажа под земята , накрая се оказа, че това е най-бързият начин за придвижване от една точка до друга.

Първият музей, който посетихме, бе най-старият обществен музей в света – **Британският**. В него са изложени експонати от „пиле мляко". Или иначе казано, там е събрана история от 2 милиона години. Посещавала съм много исторически музеи и съм чела много исторически книги, но това, което видях в многобройните зали, няма как да се опише в няколко реда. То трябва да се види… Докато минава човек от зала в зала и гледа от витрина на витрина, сякаш пътува във времето… Сега

Снимки: Минка Атанасова

BG stanil 2.indd 12 5.07.16 10:04

сме в Древен Египет при мумиите и при африканските племена, не след дълго се озоваваме в Древна Гърция и се чудя как гърците все още не са си прибрали останките от Акропола?! Минаваме през китайските династии, инките, южноамериканските индианци, проправям си път през върволицата посетители от цял свят, сякаш минавам през времето и стигам до гениалните художници Микеланджело, Рембранд, Да Винчи и цяла плеяда митологични чудовища, още много съкровища на историята, монети, медали, гравюри, та дори до Четвероевангелието на цар Иван Александър. Въпреки че пътуваме през вековете, тук времето тече неусетно. Независимо от това ме гложди една тънка мисъл - как толкова много история, взета от всяко камъче на света, е събрана на едно място?! Все едно вземаш книгата, четеш и разгръщаш, четеш и разгръщаш, и пътуваш, пътуваш...
Това магическо пътуване го дължим на сър Ханс Слоун, който освен лекар и учен, е бил и известен колекционер на антични предмети. Преди да почине през 1753 г. , той завещава огромната си колекция от ценни антики на страната си и по нареждане на британския крал Джордж II е създаден Британският музей. Днес в него са изложени над 6 млн. експоната, свидетелстващи за развитието на човечеството от прастари времена до наши дни. А в библиотеката има над 3 хил. папируса, над 100 хил. ръкописа и повече от 7 млн. печатни книги.
При влизането в музея ти се струва, че попадаш в един вход без изход, но всъщност всичко е много систематизирано. Историческият преглед започва от праисторичесия перид, минава през египетския, гръцкия, римско-британския, средновековния, та чак до съвремието. До тези ценности може да се докосне всеки, защото входът е свободен, а за опасността от мишки се грижат 6 котки, които са на щат към музея.
Наред с постоянните експонати, там гостуват и много предмети от различни колекции от други големи музеи в света.
Така е и в **Националната галерия** в Лондон, която разполага с над 2000 картини на световноизвестни художници, датиращи от 13 век до наши дни. Лондонската художествена галерия е най-голямата в света. Там могат спокойно да се видят „Слънчогледите“ на Ван Гог, „Кръщение Христово“ на Пиеро дела Франческа, както и завещаните картини от „художника на светлината“ на „добрата стара Англия“ Джоузеф Търнър. Сред тях е първата му картина, нарисувана с маслени бои - „Рибари в морето“, изложена през 1796 г., в която се долавя влиянието на големия френски маринист Клод Жозеф Верне.

Биг Бен

За мнозина любимото място в Лондон остава **Природонаучният музей**, където се съхраняват костите на най-стария динозавър в света, както сочат научните открития. Това е място както за възрастни, така и за деца. Само там може да се добие представа колко огромни са били динозаврите.
Може би едни от най-сниманите сгради, символ на Лондон, са **„Биг Бен“ и Парламентът**, където всеки турист се фотографира за спомен. Така и ние не пропуснахме да сторим това. Гледката към Темза е изключително красива, особено вечер, когато светлините се отразяват в ледените й води. Според една легенда, самоубийците, щом се докоснели до водата й, се отказвали да се хвърлят в нея, защото била много студена.
След дългото чакане на огромна опашка от туристи, успяхме да стигнем до **восъчните фигури на Мадам Тюсо**. Доста засилена бе охраната пред цялата кралска фамилия, което е съвсем нормално, както и пред президента на Америка - Барак Обама. Ние обаче не пропуснахме да се „срещнем „ със световноизвестни артисти, музиканти, политици, спортисти за всички времена. На излизане от музея се разходихме из подземието му с влакчето на ужасите, където снимането е абсолютно забранено.
Потопихме се и в истинския дух на Лондон сред тълпите шопинг ма-

В Британския музей

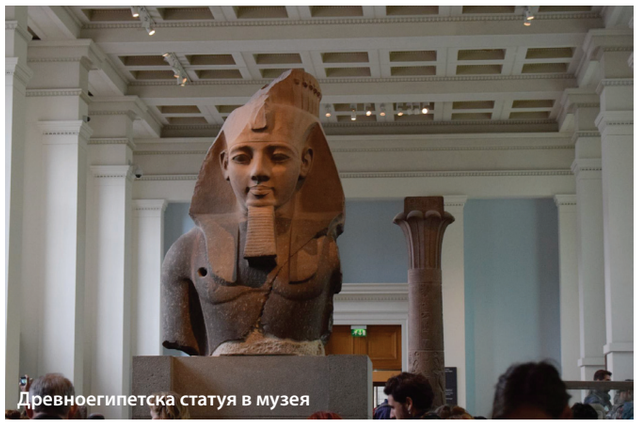
Древноегипетска статуя в музея

Снимки: Минка Атанасова

BG stanil 2.indd 13 5.07.16 10:04

ниаци по „Оксфорд стриийт“ и сред артистичния дух на пазара „Ковънт Гардън“, където може да се намери какво ли не.
Не пропуснахме да се насладим и на най - многобройната колекция от изящни италиански скулптури, наброяващи 19 хил. експоната, изложени извън Италия в музея **„Виктория и Албърт“.** Между всички 145 зали, разположени на площ от 51 хил. кв. м има и такива, в които е отделено специално внимание на Великобритания.
Още щом попаднахме в станцията на метрото, облицована с плочки на известния профил на Шерлок Холмс с неизменната лула в уста, разбрахме, че пътят води към 221 **Бейкър стрийт**. Това е познатият на много поколения адрес, на който литературният герой на Артър Конан Дойл живее в произведенията на писателя. За посетителите остава загадка дали наистина е имало прототип на Шерлок Холмс. Дори и музеят да е една от добре измислените атракции в Англия, целящи да привлекат повече туристи, атмосферата грабва посетителите, дошли да се докоснат до поразителните открития на великия детектив.
„Да стигнеш до Рим, и да не видиш Папата“, гласи една прословута фраза. Няма как да отидеш в Лондон и да не видиш **Тауър Бридж**. Изглежда се оказахме едни от малкото щастливци, успели да минат по него не само, когато е осветен, но и когато го вдигат, за да се придвижи под него висок кораб. Усещането наистина е невероятно, не може да се опише, трябва да се усети…
Как прониква септемврийският вечерен хлад в косите, а вятърът нежно полъхва на фона на гледката от небостъргачи, целите осветени и наредени плътно един до друг, а зад теб гъмжи непрестанният трафик от автомобили и хора! Тогава бизнесмените, банкерите и чиновниците си тръгват от работа - с вратовръзки и официално облекло, като на парад. И после същите тези господа пълнят пъбовете отвътре и отвън за по чаша бира в ръка. Цялата тази атмосфера те кара да се чувстваш като една малка точица, станала част от забързания ритъм на живот, в който човекът се губи…някъде в лабиринта. Сега разбирам защо англичаните пият вечерната си бира буквално застинали прави на тротоара, сякаш времето ги притиска…
От южната част на река Темза, в близост до популярния Биг Бен „гледа“ Окото на Лондон - London eye. Построено през 1999 г., със своите внушителни размери, най-голямото виенско колело в света символизира новата ера. Негови създатели са архитектите Джулия Барфилд и Дейвид Маркс. Височината му достига внушителните 138 м. 32-те кабинки, наподобаващи стъклени капсули, събират 25 души, а само за 30 мин. колелото прави пълно завъртане. Когато времето е безоблачно, може да се види чак на 40 км. За съжаление не остана време да се завъртим на него, но следващия път няма да пропуснем.

Минка Атанасова

Тауър Бридж - висящ мост над р. Темза

Снимка: Минка Атанасова

BG stanil 2.indd 14 5.07.16 10:04

Пражките кафенета

„При златната змия“ и „При трите щрауса“

Разходките из пражките кафенета са едни от най-приятните и живописните в чешката столица. Прага е изпълнена с чаровни старовремски кафенета, в които витаят спомени от минали епохи. Малцина обаче знаят, че традицията да се пие кафе води началото си от един чудноват арменец с йезуитско образование, наричан Деодат.

Опиняващият аромат на кафе се разнесъл за първи път из пражките улици през 1704 г. Тази екзотична тогава напитка продавал роденият в Дамаск арменец Георгиус Деодатус Дамасценус или Горгос Хаталах ел Демшки, известен още като Йиржи Деодат или като Арабина. Той пристигнал в Прага от Виена и бързо привлякъл вниманието на пражани с необичайния си външен вид. По пражките улици се разхождал, облечен в ориентални одежди, на главата си носел поднос с кафе, в едната ръка държал тиган с нагорещени въглени, за да загрява кафето, в другата – сандъче с кафени чашки и захар. Минувачите били впечатлени най-вече от странното му облекло – от кафтана и обувките с дълги и извити върхове. От любопитство опитвали и предлаганата напитка. Дотогава кафето не било популярно и заради горчивия му привкус го продавали в аптеките като лекарство за стомах. Пражани били толкова пленени от аромата на екзотичната напитка, че през 1714 г. (според някои източници през 1708 г. или 1711 г.) Деодат получил разрешение да развива стопанска дейност и скоро отворил първото пражко кафене. То се намирало в Стария град – на ъгъла на ул. „Йезуитска“ (днес „Карлова“) и „Лилиова“ в къщата „При златната змия“, пред която преди това Деодат продавал кафения еликсир. В къщата преди това имало аптека и затова на нея е изобразена змия с корона на главата.

Традицията да се пие кафе „При златната змия“ се пази и до днес. В това заведение се срещали пражките бохеми, членовете на художествения клуб „Холар“, писателят Артър Смит, художниците Отакар Нейедли и Ян Славичек, студенти от Художествената академия.

През 1714 г. Йиржи Деодат отворил и второ кафене – „При трите щрауса“ до кулата на моста на Мала страна. Къщата била наречена така, защото един от собствениците ѝ – Ян Фукс, търгувал

„При трите щрауса“

с модните тогава щраусови пера и украсил фасадата с щрауси. Традицията, наложена от чудатия арменец, се пази и тук, така че в днешно време можете да пиете кафе в ресторанта на хотела „При трите щрауса“, за който някои изследователи пишат, че е бил първото истинско пражко кафене.

„При златната змия“

Деодатус ходел да вари кафе и в богатите семейства и може да се каже, че именно той е научил пражани да пият ароматното кафяво питие.

Постепенно кафето започнало да се налага като любима напитка в Прага. Съдбата на Деодат обаче не била много щастлива. Отначало той бързо забогатял, купил си къща, оженил се за чехкинята Ана Зикова и имал три деца. Но явно славата на кафеджия не му била достатъчна и Деодат започнал да пише трактати на латински под влияние на йезуитите, както и книги на немски. С една от книгите си навлякъл гнева на евреите, които държали в свои ръце търговията в Прага. И ето че клиентелата му започнала постепенно да намалява, жена му го напуснала и в края на живота си Георгиус Деодатус Дамасценус умрял в пълна бедност.

Златната ера на пражките кафенета обаче настъпила почти два века и половина след смъртта на първия пражки кафеджия - в края на XIX и началото на XX век. Много от създадените тогава кафенета отдавна са потънали в забвение, но има и такива, като легендарният „Лувър“, които пазят славата си и до днес.

.

Мария Захариева

Снимки: архив и Мария Захариева

BG stanil 2.indd 15 5.07.16 10:05

Пражкият „Лувър“

Знаменитото кафене през 1905 г.

Кръстен на името на световноизвестния парижки музей, пражкият „Лувър“ е едно от най-знаменитите кафенета в чешката столица. В него и днес витае атмосферата на Прага от началото на 20-ти век, усеща се изтънченият и изискан вкус на сецесиона, цари великолепието на големите пражки кафенета.

Легендарното кафене в началото на XX век

В „Лувъра“ времето сякаш забавя своя ход, за да ни разкаже столетната история на известното пражко заведение. Тя започва през 1902 година на днешната Národní třída 22 (тогава Ferdinandova třída 20). Първият собственик на кафенето, Адолф Пелц, привлича посетителите с разкошното си заведение, което било модерно оборудвано, разполагало с просторни зали за почивка и забавления, предлагало качествени напитки и добро обслужване.

Просторното стълбище с мраморни декорации по стените отвеждало гостите до кафенето, където те били омаяни от луксозното обзавеждане и ефектните лампи. Залите били големи и богато декорирани. Множество огледала увеличавали усещането за елегантност и великолепие. В стила на големите пражки кафенета „Лувъра“ разполагал с няколко просторни зали. Специалитет на заведението били двете модерни зали за билярд с 11 маси, поръчани специално от Америка. Неслучайно веднага след откриването на кафенето, тук се е преместил Пражкият билярдклуб. Заведението разполагало също така с шахматна зала, телефон, който можел да се ползва свободно, лятна тераса, уютни салони за частни срещи.

Пражкият „Лувър“ бил концертно кафене. В него ежедневно се провеждали концерти, които привличали голяма част от любителите на музиката и танците. Както и в другите големи кафенета, разполагал с обособена читалня. В нея посетителите можели да четат на спокойствие вестници и списания на различни езици. С други думи, „Лувъра“ още в началото на 20 век е първокласно многофункционално заведение. Според тогавашните собственици кафенета от неговия ранг били рядкост дори и в чужбина. На една реклама от началото на XX век можем да прочетем, че в заведението е имало 800 места.

Неизменен персонаж тук бил чернокожият Кристиян Ебенезор , който посрещал гостите във фрак и придавал театрална екзотичност на заведението. Той много бързо научил чешки, бил голям патриот, държал се пренебрежително с немците и бил считан от мнозина за първия чернокож чехословак.

По-късно кафенето придобива и избените помещения, където бил отворен пилзенският ресторант „Гранд“, както и кръчмата, известна под името „Катакомба“.

Любимо кафене на пражката интелигенция

„Лувър“ много бързо се превръща в любимо място както на чешката, така и на немската интелигенция. Той е и своеобразен културен център, в който кипи активен социален живот. В него се срещат членове на различни литературни и научни групи. До по-широкото навлизане на радиото и кинематографията, кафенето имало и информационна функция. В залите за четене посетителите преглеждали пресата, обсъждали последните новини, водели дискусии и политически спорове. Освен ежедневните концерти, се провеждали и литературни четения, изнасяли се лекции.

Тук се срещали хора на изкуството и науката, известни журналисти пишели своите статии, писатели и поети търсели инспирации за своите творби. На някои от тях кафенето служило и за канцелария, защото там разполагали със специално място за писане и четене и можели свободно да използват телефона. Запазени са писма на Макс Брод, Арне Лаурин (известен журналист, по-късно - редактор на Prager Presse) и Франтишек Лангер, писани на оригиналната хартия за писма на „Лувъра“.

Още от 1902 г. тук в специален салон се срещали членовете на немския философски кръжок.: Йозеф Айзенмайер, доц. Алфред Кастил, Оскар Краус, Берта Фантова, бъдещият проф. по естетика Емил Утиц, Хуго Бергман, студентите по право Феликс Велч, Франц Кафка, Макс Брод и др. Всички те били последователи на виенския философ Франц Брентан.

В периода 1911-1912 г., когато бил преподавател по физика в Немския университет в Прага, кафенето редовно посещавал и Алберт Айнщайн. Често седял на чаша кафе в компанията на математика Георг Пих и на бъдещия професор по астрономия Владимир Хайнрих.

BG stanil 2.indd 16 5.07.16 10:05

От 1913 г. клиенти на заведението били немските писатели Ото Пик и Франц Верфел. „Лувър“ бил любимото кафене на чешкия актьор Едуард Войан, който след края на репетициите и представленията в Народния театър не отивал със своите колеги в прочутата „Славия“, а се запътвал към пражкия „Лувър“.
В славното кафене се провеждали и събранията на Художественото и литературно сдружение „Сурсум“. Негови членове били Емил Пацовски, Франтишек Коблиха, Йозеф Вахал, Ян Зрзави, Мариша Шарецка, Ян Конупек, Рудолф Адамек и др.
Постоянни посетители на заведението били членовете на пражкия лингвистичен кръжок. Често тук пиели кафе и писателите Франтишек Лангер, Карел Чапек-Ход и Ярослав Сайферт.
На 15 февруари 1925 г. 38 писатели основали в „Лувъра“ Чехословашкия център на Пен клуб и избрали за свой пръв председател Карел Чапек. Почетен гост на събранието бил президентът Томаш Гарик Масарик.
Редовни гости на кафенето били и дамите от пражкия елит. Техните разкошни тоалети блестели по време на концертите, а на следобедно кафе дамите имали възможност да обсъждат в изискана обстановка вълнуващите ги теми. Може да се каже, че „Лувър“ бил стожер и на еманципираните пражанки.

Опустошаването

След Втората световна война кафенето просъществува още няколко години, но през 1948 г. идва февруарският преврат, наречен от комунистите „победоносният февруари“ и от прозорците на прочутото заведение „победоносно“ е изхвърлено цялото оборудване на „Лувъра“, заедно с неговата интересна история. За комунистите кафенетата били буржоазна отживелица. Тези „подозрителни“ заведения събирали прекалено много интелектуалци и бохеми на едно място. Така 46-годишната дейност на това легендарно пражко кафене е прекратена. Но не завинаги.

Старовремска каса допълва интериора

Кафе-ресторант „Лувър“ днес

Възраждането на „Лувъра“

За разлика от много пражки кафенета, които потъват в небитието, „Лувъра“ има щастлива съдба. Той „възкръсва“ през 1992 г.
След мащабна реконструкция, любимото на много пражани заведение отваря отново врати за посетители. При обновяването на пражкия „Лувър“ новият собственик Силвио Шпор се инспирира от виенските кафенета, в които традицията не е била прекъсната.
Днес кафенето има няколко големи зали на втория етаж - ресторант, салони за пушачи и непушачи, салон-сладкарница, билярдна зала. Обновеният кафе-ресторант разполага и с галерия на първия етаж, състояща се от две зали.
На втория етаж се намира просторно фоайе с гардероб за гостите, аквариум с костенурки, снимки, разказващи историята на кафенето и огромно табло с карта, на която са изобразени всички пражки кафенета от началото на миналия век.
В някоя от просторните зали имате възможност да прочетете чешката и задгранична преса, да изпиете любимата си напитка, да закусите, обядвате или вечеряте, да се видите с добър познат. Обстановката е разкошна, а щастието сякаш ви се усмихва в лицата на любезния персонал. Най-голямата екстра на заведението са разумните цени.
„Лувъра“ е почти винаги препълнен. Макар и неизбежен, шумът в заведението не ви кара да си запушвате ушите, а да се чувствате като част от голямото приказливо мнозинство. Времето тук тече на други обороти. Така че не ви позволява много да бързате.
Менюто ще получите на голям лист. Докато чакате да ви дойде поръчката, прочетете увлекателната история на заведението на чешки, английски или немски, а ако вече я знаете – можете да се наслаждавате на великолепната обстановка и изискания стил, да усетите изпълнената с поезията на живота атмосфера, която продължава да носи духа на сецесиона и на Първата чехословашка република. В далечината като че ли мъждукат силуетите на Кафка, Чапек и Масарик. Тук минало, настояще и бъдеще се преплитат и с чаша кафен еликсир в ръка можете да се потопите във вълшебството на отминалите епохи.

Мария Захариева

Снимки: архив и Мария Захариева

BG stanil 2.indd 17 5.07.16 10:05

Великден в Прага

Традиционните великденски базари в Прага тази година отвориха своите пъстри щандове през март. Две седмици преди Великден Староместкият площад в Стария град бе украсен в свежи пролетни цветове, многоцветни гирлянди и великденски яйца, а приказните илюстрации създаваха уникална атмосфера.

Всеки ден от седмицата се провеждаха културни събития и концерти. Над 40 щанда предлагаха пъстро разнообразие от сувенири, великденски яйца, дървени кукли с национални костюми, керамични и стъклени изделия. Децата се радваха на животни в малък обор, където срещу 10 крони можеха да нахранят понита и козички с подходяща за тях храна. Демонстрацията на старинни занаяти също бе част от атракциите на великденския пазар.

Характерни за великденските пазари в Чехия са вкусните чешки традиционни палачинки и сладкиши, наденици и пушена шунка. Незабравим е вкусът на топлия трделник - навит на руло тестен десерт, поръсен със захар на кристали, бадеми и печени ядки, по желание овкусен с течен шоколад. Божествената миризма на печащите се на въглени трделници изкушава минувачите. Тези чешки специалитети са характерни за всеки сезон, но са много предпочитани от нас, българите, по време на великденските празници, защото донякъде ни напомнят на нашия великденски козунак.

Други традиционни чешки ястия за Великден са пролетна зеленчукова супа, великденски сос от млада коприва, великденски меденки, сладки рулца (jidáše) с медена глазура.

В Чехия яйцата за Великден се наричат „краслице“ и са предимно декоративни. Суровото яйце се пробива и след като вътрешността се изсипе, се оцветява и се украсява. В някои семейства е запазена традицията да се боядисват варени яйца.

Един от символите на Великден в Чехия са върбовите клонки „помлазка“ (pomlázka). С тях момчетата символично удрят момичетата за здраве. Вярва се, че този ритуал спомага за плодородна и хубава година. В замяна момчетата получават боядисани яйца, лакомства и сладкиши.

По селата все още има обичай да се обикалят съседите с тропане и дрънкане. Това е и начин да се подканят хората да отидат на църква от Велики четвъртък до събота, когато камбаните замлъкват като символ на Христовото мъченичество.

Освен площада на стария град, посетителите на Прага имаха възможност да разгледат и великденския пазар на Вацлавския площад и да се доближат до чешката великденска атмосфера.

Раиса Андонова-Щурм

Снимки: Раиса Андонова-Щурм

„Двама бедни румънци, говорещи полски“

на 26-ия Международен театрален фестивал SETKÁNÍ/ENCOUNTER

„Двама бедни румънци, говорещи полски“

Снимка: Михал Кремина

Театралният департамент на Нов български университет участва в официалната програма на 26-то издание на фестивала с пиесата „Двама бедни румънци, говорещи полски“ на Дорота Масловска, което се проведе в Бърно.

Двете представления на „Двама бедни румънци, говорещи полски“ се играха при пълни зали на 14 април в Театралния факултет.

Продуцент на проекта е сдружение „Легал арт център“, в партньорство с НБУ, „СФУМАТО“. Той се осъществява с финансовата подкрепа на Полския институт – София и фондация „13 века България“. Режисьор на спектакъла е Десислава Шпатова, а актьорите са бивши и настоящи студени от програма „Театър“ на НБУ. Сценографията и костюмите са дело на Николета Алексиева

„Двама бедни румънци, говорещи полски“ е първата пиеса на полския драматург Дорота Масловска , написана през 2006 г. Пиесата „разказва за двама младежи, нахлуващи в колите на шофьорите с твърдението, че са много бедни румънци, които говорят полски“ - споделя авторката. „Първата част на текста е за техния амок и бълнуване, а втората, за внезапното им пробуждане някъде в централна Полша, внезапна самота, отчужденост и зараждаща се битка на психики на живот и смърт“.

Участието на фестивала на НБУ в Бърно се осъществи с финансовата подкрепа на програма „МОБИЛНОСТ“ към Национален фонд „Култура“. (М.З.)

BG stanil 2.indd 18 5.07.16 10:05

Как празнуват Великден българи и чехи?

На 27 април, в навечерието на православния Великден, гост на БКИ-Прага беше чешкият балканист и етнолог д-р Ярослав Отченашек. Пред българска и чешка публика той припомни най-важните великденски традиции и представи любопитни факти около празнуването на този голям християнски празник при българи и чехи.

Терминът „Великден" произлиза от еврейската „Пасха", с която евреите отбелязват излизането си от Египет и освобождението си от египетски плен. Смята се, че празнуването на Великден е предшествано от езическия ритуал – посрещане на пролетното равноденствие (21.3.). Корените на този ритуал трябва да се търсят в келтския празник Alban Eilir – празнуване на плодородието и новия живот, започна своята лекция Яр. Отченашек, придружена с визуална презентация.. В чешките земи първоначално е било популярно названието „Velká noc", което и до днес се използва в Словакия. Българският Великден е предшестван от 40-дневен пост и представлява кулминацията на цикъла пролетни празници, които включват Лазаровден и Цветница. Те се празнуват винаги последната събота и неделя преди началото на т. нар. Страстна седмица. На Лазаровден лазарките (свободни моми), облечени в богато украсени народни носии, пеят народни песни. Този ритуал, известен като лазаруване, се смята за признак на зрялост и означава, че лазарките вече могат да се задомят. На следващия ден, неделя, Цветница (Květná neděle) празнуват всички, чиито имена означават названия на цветя. Този празник се смята за магически, понеже на него се практикува т. нар. бяла магия – предсказва се бъдещето. Важно място в него заема плетенето на венци от върбови пръчки, а според традицията младите моми се срещат с кръстниците си. На

този ден е разрешено да се яде риба. В миналото важно място в християнския празник Великден са заемали т. нар. пречистващ огън и яйцето, което и до днес си остава един от най-важните символи на Великден. Защо? То символизира природния цикъл. Например, древните славяни вярвали, че целият свят е произлязъл от яйце, както и че славянският бог Сварог седи върху яйце и управлява света, обясни в увлекателната си лекция чешкият етнолог. Археологическите разкопки показват, че то е било част от Великден още по времето на първите християни (около 100 г. пр. Хр.). Ритуалът „чукане" с яйца е популярен в България и Гърция, но не и в чешките земи. Там се практикува т. нар. „pomlázka" върху жените с върбови пръчки, както и поливането с вода – и двата ритуала, също част от „бялата магия", символизират здраве. Важен елемент в празнуването на чешкия Великден играе и т. нар. „klepačka/řechtačka" – специален инструмент, който произвежда определени звуци, за които се вярва, че излъчват магическа сила.

Както в българския, така и в чешкия Великден основната традиционна храна е обредният хляб, който при българите се нарича козунак, а при чехите – mazanec, който се появява в края на 19 в. най-напред в Западна и Централна Европа, завърши своята увлекателна презентация чешкият етнолог.

д-р Красимира Мархолева

Три златни награди за „Таласъмче"

Детската вокално-театрална формация от София спечели три награди на международния хоров фестивал Young Bohemia, който се проведе в чешката столица през март. Българските деца получиха златни медали в категориите „Детски хор" и „Смесен хор" и наградата за най-добро изпълнение на задължителна песен на тазгодишното 14-то издание на фестивала. Участниците в Young Bohemia са на възраст от 8 до 26 г. и се състезават в две категории - оркестрова и хорова.

„Таласъмче" по време на фестивала

В „Таласъмче" пеят деца от 4 до 14 години. Основател и художествен ръководител е композиторът и диригент Димитър Константцалиев. Репертоарът на групата включва детска забавна музика, църковнославянски песнопения, класически и народни песни, както и попмузика. Група „Таласъмче" има издадени осем албума. През 2014 г. получава златния приз на Световния хоров фестивал за мир (World Peace Choral Festival) във Виена. (М.З.)

Диригентът Д.Константцалиев получава наградите

Снимка: архив на „Таласъмче"

BG stanil 2.indd 19 5.07.16 10:05

Йорданка Дерилова - носител на наградата „Талия 2015“

Българската оперна певица Йорданка Дерилова покорява със своя красив сопран и магнетично сценично присъствие любителите на операта в Европа, Азия и Америка. Тя е лъчезарна, обаятелна и неотразима както на сцената, така и в живота.
Специално за списание „Българи“ Йорданка Дерилова даде интервю по повод награждаването й с престижното отличие „Талия 2015“ през март 2016 г. Наградата „Талия“ се дава ежегодно от Асоциацията на артистите в Чехия за изключителни художествени постижения в областта на музикалното, танцовото и театралното изкуство.

Йорданка Дерилова (Рената) и Улф Паулсен (Рупрехт) в „Огненият ангел“ на Сергей Прокофиев. Постановка на Моравскосилезийския народен театър в Острава

Снимки: личен архив на певицата

Дани, наградата „Талия“, която получи в края на март за ролята на Рената в операта „Огненият ангел“ на Сергей Прокофиев, е една от най-престижните награди в Чехия. Какво ти донесе това отличие?
Много съм щастлива, че получих наградата „Талия“. За мен тя е голямо признание за това, което пресъздавам на сцената и, разбира се, е едно доказателство за добре свършена работа.

Какви са предизвикателствата, които поставя пред теб сложната психологическа роля на Рената? Как постановката на Иржи Неквасил в Моравскосилезийския народен театър в Острава ти помогна в изграждането на образа?
Сложността на музиката е най-голямото предизвикателство за научаването на самата роля. Относно психологията и интерпретирането на образа бих казала, че не съм имала никакви трудности. Вече съм пяла подобни партии и за мен беше голямо удоволствие да изграждам този интересен и изключително експресивен образ. Превъплъщаването ми в ролята е комплексно – съобразено е с концепцията на режисьора, с неговите виждания и изисквания. Много важна е и работата ми с диригента и моето лично усещане за ролята.

Макар че си солистка на операта в Десау, ти си чест гост на опер-

BG stanil 2.indd 20 5.07.16 10:05

ните театри в Острава и Прага. В кои роли могат да те видят почитателите на операта през този и седващия сезон?
Този сезон вече изпях всички договорени спектакли - Рената („Огненият ангел"") и Абигаил („Набуко"). За следващия сезон програмата ми в Германия е препълнена. Предстоят ми много нови роли и освен ангажиментите ми в театъра в Десау, ми предстои да пея Лиза в „Дама Пика" в Хемитц. Засега в Прага и Острава нямам нищо запланувано, но със сигурност ще се появи нова възможност и ще се радвам отново да пея и пред чешката публика.

„Талия" не е единствената ти награда. Какви други награди си получила и кои от тях цениш най-много?
Мисля,че всеки един певец се радва на наградата, която получи. Това е едно признание за таланта и за труда му, за това какво съумява да предаде и как въздейства на публиката, за цялостното му представяне на сцената. Всяка награда дава още по-голям стимул на певеца да се развива все повече и да се усъвършенства. Горда съм с наградите, които съм получила: „Premio di Aida" на италианския конкурс „ Vissi d'Arte" в Салерно, Театралната награда „Teo" – за най-добра певица в Германия, номинация за най-добра певица на годината в класацията на „Opernwelt" за представянето ми в ролята Изолда в операта „Тристан и Изолда" от Вагнер. Също така имах и номинация за наградата „Талия" за ролята на Тоска. Разбира се, получаването на титлата Kammersängerin в Германия е едно изключително събитие в моята кариера. Тази награда е голяма чест за мен и смятам, че е най-голямото признание и оценка за моето изкуство.

Какво допринесоха България, Чехия и Германия за твоето творческо израстване?
Всяка страна е допринесла по различен начин. В България съм получила образованието си, направила съм своите първи роли. И винаги пея с огромно удоволствие на българските сцени.

Дерилова в сложната психологична роля на Рената

За щастие имах шанса да пея и в чужбина, след което се появи и предложението за постоянен договор в Пражката опера, където също направих много важни и обичани от мен роли, които после изпълнявах на различни сцени по света.
Германия ми даде възможността да включа в репертоара си немски и австрийски автори, да направя своите Вагнерови и Рихард-Щраусови героини, които допринесоха изключително много за моя успех. Пяла съм в много държави и на различни оперни сцени. Всяка една съвместна работа с режисьори, диригенти и различни певци е допринесла за моето изграждане като певица.

Имаш ли любима роля или си от изпълнителите, които обичат почти всичките си роли? Кои оперни спектакли остават за теб незабравими?
Да, имам доста любими роли като например Катерина от „Лейди Макбет от Мценска губерния" на Шостакович, Лейди Макбет от „Макбет" на Верди, Турандот от едноименната опера на Пучини, Електра от едноименната опера на Р. Щраус, Тоска, Изолда, всички Брунхилди в „Ринга на нибелунгите", а сега мога да кажа, че и Рената ще се причисли към тях.

Оперните артисти имат много напрегната професия, изпълнена с физическо и психическо натоварване, чести пътувания и постоянен стрес. Как и с помощта на кого поддържаш добрата си форма и преодоляваш препятствията?
Не правя нищо специално за добра форма. Съпругът ми ме прави щастлива и може би в това е тайната. Аз обичам да пътувам, да работя, да имам винаги какво да правя и преодолявам сама препятствията (ако има такива).

Мария Захариева

Йорданка Дерилова (Рената) и Улф Паулсен (Рупрехт) в „Огненият ангел"

Снимки: личен архив на певицата

BG stanil 2.indd 21 5.07.16 10:05

Йорданка Дерилова завършва музикалното училище „Любомир Пипков“ и Музикалната академия „Панчо Владигеров“ в София. Специализира в Академията на Борис Христов в Рим под ръководството на Александрина Милчева. Дерилова дебютира в Бургаската опера в ролята на Елизабет от „Дон Карлос“ на Верди. През 1996 г. пее в операта в Стара Загора, а през 1997-98 г. е солистка на Националната опера в София. През 1998 г. получава постоянен ангажимент в Държавната опера в Прага. От 2000 г. е постоянен гост на театъра в Манхайм. През 2001 г. участва в турнето на Пражката опера в Япония в ролята на Аида, като партнира на Хосе Кура (Радамес). Година по-късно пее „Аида“ с Франко Ферара в Катар. От 2003 г. Йорданка Дерилова е солистка в театъра в Десау. За ролята на вагнеровата Изолда („Тристан и Изолда“) е номинирана за най-добрата певица

на списание „Opernwelt“. През 2005 г. тя печели наградата Premio di Aida на конкурса Vissi d'Arte в Салерно, Италия, получава награда „Тео“ за най-добра певица, номинирана е за престижната награда „Талия“ за ролята на Тоска. През 2009 г. Йорданка Дерилова е удостоена с титлата Kammersängerin. Сътрудничи с оперни театри в Италия, Швейцария, Германия, Швеция, Чехия, Русия, Белгия, Турция, Испания, Катар, Латвия, Холандия, Молдова, Украйна и др. Роли: Ортруда („Лоенгрин“), Брунхилда („Залезът на боговете“, Зигфрид“, „Валкюра“), Изолда („Тристан и Изолда“), Венера (“Танхойзер“), Кундри (“Парсифал“), Мими („Бохеми“), Амелия („Бал с маски“), Одабела (“Атила“), Леонара (“Фиделио“), Електра в едноименната опера на Рихард Щраус, Фиордилиджи („Така правят всички“), Амелия (“Бал с маски“), Абигайл („Набуко“), Леонора („Трубадур“), Аида от едноименната опера на Верди, Елизабет („Дон Карлос“), Тоска и Турандот от едноименните опери на Пучини, Чо-Чо-Сан („Мадам Бътерфлай“) и др.

Осми фестивал на българското кино

Осмият по ред Фестивал на българското кино в Прага и тази година се проведе от 11 до 14 февруари. В кино „Луцерна“ бяха прожектирани игралните филми, а документалните бяха представени в Европейския дом на улица „Юнгманова“. Вече традиционно фестивалните дни са съпровождани от изложби, тематично свързани с киното и България. Две от тях можеха да се видят още преди откриването на фестивала. Живописната - „Български фолклорни мотиви” на Петя Илиева - бе експонирана в Европейския дом, а в БКИ бе показана изложба от киноплакати с нови трактовки на известни български филми, наречена „Обичам този филм“. За втори път „Вино и рози от България” в кафе-галерията на кино „Луцерна“ допълваше атмосферата на фестивала с дъха и вкуса на родината. Там бе уредена и още една изложба - „Обичам този филм“, но този път с плакати по световноизвестни филми.

Тази година организаторите на фестивала - Българският културен институт в Прага и Посолството на Република България в Чехия, са направили чудесен подбор на игралните филми, които видяхме.

Откриването на фестивала

Откриването бе на 11 февруари с филма „Урок“ – най-високо оцененият български филм през 2015 г. Режисьорският дебют в игралното кино на Кристина Грозева и Петър Вълчанов е носител на над 35 отличия от престижни кинофестивали и е сред трите финалисти, номинирани за филмовата награда „Лукс“ на Европейския парламент. По традиция фестивалът бе открит от организаторите - Посланика на Република България в Чехия, г-н Лъчезар Петков, и от директора на Българския културен институт, г-жа Галина Тодорова. Те представиха и гостите на фестивала - режисьора на филма „Урок“ Петър Вълчанов и изпълнителката на главата роля - актрисата Маргита Гошева. С бурни овации бе посрещнат и третият гост - неповторимата, обаятелната, невероятната любимка на всички българи, актрисата Татяна Лолова, която предстоеше да видим на екрана по време на втората филмова вечер. Гост на фестивала бе и актрисата Стефка Янорова, която видяхме третата вечер след прожекцията на филма „Омбре“, където тя играе единствената женска роля.

В основата на сюжета на първия показан филм **„Урок“** лежи истински случай, който на времето разбуни духовете в България.

Млада учителка по английски изпада във финансови затруднения и невъзможност да заплати ипотеката си, след като се оказва, че мъжът й не е плащал вноските по нея. Започва да търси всякакви начини да намери нужните й пари - надява се да получи неизплатени хонорари за превод, търси помощ от богатия си баща и

BG stanil 2.indd 22 5.07.16 10:05

накрая е принудена да вземе кредит от лихвари. След като преминава през множество перипетии и не успява да намери решение на проблема си, за да се спаси от лихварите, се решава да ограби банка. Проста, човешка история, която днес може да се случи всекиму. Без излишен драматизъм, без повратности, без маниерничене, тя е поднесена достоверно, убедително, почти документално. Личи си, че режисьорите имат опит с документалистиката (техен филм е включен в програмата на документалното кино). Основната тежест на филма се поема от великолепната игра на младата актриса Маргита Гошева. Паралелната сюжетна линия, в която учителката усилено търси крадеца сред децата в своя клас, изнася посланието на творбата и оправдава заглавието - когато най-сетне разбира кой е той, тя не го изобличава. Защо ли? Отговора на този въпрос създателите на филма оставят на зрителите.

Вторият филм **„Бартер“** за мен, като морски човек, имаше особена тръпка - замириса ми на море. И тук историята е често срещана, съвсем обикновена и еднопосочна - новите властелини на нашето Черноморие искат да ликвидират поредното от малкото останали романтични кътчета край нашето море, за да преперат мръсни пари в нов хотел. Но срещат упоритата съпротива на главния герой - един от рибарите в рибарско селище край Варна. От самото начало на конфликта на всеки съвременен българин му е ясно как ще завърши той. Затова ми и хареса почти холивудският хепиенд на филма - поне ме развесели и остави капка наивна надежда за победата на доброто над злото. Въпреки конформизма и малодушието на другите рибари, въпреки започналите палежи и пуснатия в ход булдозер, създателите на филма с режисьор Атанас Киряков предпочитат да останат с главния герой, със странния му син, с новия му съмишленик и да ги отправят в открито море. Филмът завладява с яркото присъствие на актьорите - най-вече с обаянието и достолепието на Татяна Лолова като възрастна, ослепяла дама, някогашна покорителка на мъжките сърца и широката усмивка, упоритостта, щедростта и донкихотовското поведение на рибаря Филип Аврамов. Някак уж ненатрапчиво от време на време се мярка вехт беден старец, чието присъствие във филма зрителят трябва сам да прецени.

Третия филм очаквах с особено любопитство. Бях чел книгата **„Омбре“** на сценариста, младия писател Емил Тонев, и много я бях харесал. Знаех, че филмът е носител на отличия от филмовия фестивал във Варна през октомври 2014 „Златна роза“. Негов режисьор е Захари Паунов, който за съжаление не можа да се радва на успеха на филма си - нелепо загива при автомобилна катастрофа непосредствено след фестивалните дни. Създателите му го наричат „балкански трагикомичен уестърн“ и го определят като „история за приятелството, любовта и толерантността и невъзможността те да се постигнат по едно и също време и на едно място, особено тук – на Балканите“. Млад мъж, заплетен в далавери, по стечение на обстоятелствата попада на група аутсайдери, които са намерили спасение от проблемите си в бягство от действителността сред природата и труда. Бивши затворници, обединени от авторитета на един от тях, Йоан, и неудачници - научен работник, помак, циганин, сърбин, македонец - произвеждат дървени въглища нейде из Балкана. Женските грижи поема съпругата на Йоан, красивата рускиня Надя, майка на няколко деца от неуточнени бащи, от които най-големият нарича себе си Омбре. Юношата е расъл в сиропиталище и, лишен от грижи и обич, е изостанал в развитието си. Своята представа за света той си е създал от многократно гледан американски уестърн, единственото негово познание в ограбеното детство. Изгражда си мъжки модел по героите на филма и се опитва да им подражава. Във финала на филма, в сблъсъка му с реалния свят, той се държи като истински омбре и загива. Силата на филма е отново в безупречния актьорски ансамбъл, сред който се открояват налагащите се успешно напоследък актьори от средното поколение - Валери Йорданов и Стефка Янорова, както и запомнящият се младеж Иван Ранков в ролята на Омбре.

Неповторимата Татяна Лолова и Васил Самоковлиев по време на фестивала

И трите игрални филма гледах с огромно удоволствие. Високо оценявам професионализма на създателите им - режисьори, оператори, актьори в главни и второстепенни роли, композитори, на целия екип. Особено впечатление ми направи липсата на музика в „Урок“, заменена ефектно с естествени звуци от ежедневието, които създаваха търсеното напрежение в разказа. И най-вече звуковата рамка от първия и последния черен кадър във филма - почукването на тебешира върху училищна дъска. Включените в четвъртата фестивална вечер на игралното ни кино две мини любовни комедии „Магазин

Снимки: архив

BG stanil 2.indd 23 5.07.16 10:05

"Обичам те" на Пламен Николов и „Самотни сърца" на Валентин Гошев съзнателно не гледах - да не си разваля добрите впечатления от това, което бях видял досега. Нямам добри усещания към съвременните ни комедии, второ, бойкотирам т.н. Ден на влюбените „Свети Валентин". За нас, българите, на 14 февруари си е нашият уникален Трифон Зарезан, а на чехите не им трябва чужд празник - те от десетилетия си спазват завещаното от Карел Хинек Маха - първи май и целувките под цъфнало дърво.
Единственият ми опит да видя филма и от документалната поредица в Европейския дом, който си бях набелязал, завърши с фиаско - нямаше свободни места. От 15 до 17 февруари бяха прожектирани три късометражни филма - игралните „Чест" и Скок" и документалния „Гинка". „Чест" на обещаващия млад режисьор Павел Веснаков, който е носител на голямата награда на фестивала за късометражно кино в Клермон-Феран, Франция. През 2013 г. „Скок" на режисьорския тандем Кристина Грозева и Петър Вълчанов, (чийто дебютен игрален филм „Урок" видяхме първата фестивална вечер), бе номиниран за Европейската филмова награда за късометражен филм, а „Гинка" на Антония Милкова бе определен за най-добър български късометражен филм на София филм фест 2015 г. Пълнометражното документално кино бе представено в Европейския дом със „Стъпки в огъня" на Андрей Хадживасилев и Мелъди Гилбър, разказващ за традициите на нестинарството в България, и „Любов и инженерство" на Тонислав Христов, показан на фестивалите в Ню Йорк, Хелзинки, Торонто, Нион и Карлови Вари.
Но да се върна към игралното кино, то си ми е слабост. С традиционната чаша питие след всяка прожекция в кафенето на „Луцерна" с приятели коментирахме гледаните филми. Единодушно оценявахме положително техните качества. Натъжаваше ни само още нещо общо, което ги свързваше - тъжната сегашна картина в родна България. Прекрасни филми, но това, което показваха така убедително, да се случваше някъде другаде, не у нас. По този повод, хвалейки новата вълна българско кино, си спомнихме за италианския неореализъм на 50-те и френската вълна на 60-те години, „чехословашкото чудо" от същото време. Дали световните кинокритици няма да заговорят и за „българска вълна" от 10-те години на 21-ви век? Как ли ще я нарекат? Млада колежка- биохемистка, обобщавайки реализма в изкуството на 20-век, подхвърли:
- След критическия и социалистическия реализъм, спокойно могат да нарекат българската вълна в киното или постреализъм. или направо трагически реализъм...
Нека оставим нещо и за специалистите и историците. На нас ни стига, че видяхме качествени филми и че сме радостни за успеха на нашето кино по света. Да благодарим на организаторите на Осмия фестивал в Прага за естетическата наслада и да им пожелаем добър подбор от филми за следващия фестивал. Дано има от какво да избират...
До нови срещи с творбите на талантливите ни млади кинотворци!

Васил Самоковлиев

„Светът на книгата 2016"

Илюстраторът Райчо Станев на 22-ия Международен панаир на книгата

Снимка: архив на БКИ

22-ият Международен панаир на книгата се проведе от 12 до 15 май в Прага-Холешовице. В него участваха 27 държави от Европа, Азия и Америка. Събитието имаше богата основна и съпровождаща програма, включваща 26 изложби, 20 филмови прожекции и 42 театрални представления. "Светът на книгата" тази година посетиха 42 000 души.
Темите на фестивала бяха „Крими феноменът" и „Градът като литературна кулиса". Почетни гости бяха северните държави. Продукцията на 407 изложители, разположена върху 193 щанда, се простираше на площ от 3218 квадратни метра. На щанда на Дома на националните общности беше изложено и списание „Българи", литературните приложения на списанието „Съвременни български разкази", „Жената като феномен в българо-чешката взаимност" и календар за 2016 г., включващ българските православни и национални празници. 22-ият международен книжен панаир „Светът на книгата" се проведе под егидата на Министерството на културата на Чешката република и на кмета на Прага 7.
В рамките на „Светът на книгата", на 12 май 2016 г. бе представена изложба на българския илюстратор Райчо Станев под надслов „Илюстрацията – визуалният ключ към книгата". Райчо Станев е дизайнер, чиито работи включват различни форми на артинсталации, мултимедия и илюстрации.
Проектът включва изложба плакати на корици на книги, илюстрирани от художника, презентация на тема „Илюстрацията – визуален ключ към книгата" и дискусия за ролята на илюстрацията в съвременното изкуство. Изложбата откри директорът на Българския културен институт Галина Тодорова. На откриването присъстваха посланик Лъчезар Петков, директорът на НДК Мирослав Боршош, директорът на Националния център на книгата Светлозар Желев, Жаклин Вагенщайн от издателство „Колибри". (М.З.)

BG stanil 2.indd 24 5.07.16 10:05

Чехът, който посвети таланта си на България

160 години от рождението на Иван Мърквичка (1856 - 1938)

Иван (Ян) Мърквичка (1856-1938), един от създателите на следосвобожденското българско изобразително изкуство, е чех.
Учил е живопис в Прага (при Антонин Лхота) и в Мюнхен - при Ото Зайц.
Едва 25 – годишен, той пристига през 1881 година в България по покана на източнорумелийското правителство, за да стане учител по рисуване в Пловдивската гимназия, известна още като Геровото училище (училището е основано от Найден Геров през 1850 година).
В Пловдив Мърквичка основава Дружеството за подкрепа на изкуството в България, а през 1895 г. става редактор на списание "Изкуство" – първото издание за изобразителни изкуства у нас.
Пак той организира и първата колективна изложба у нас към Първото българско изложение (бъдещия Пловдивски панаир).
Двамата с Константин Величков обсъждат възможностите за откриване на художествено училище в Пловдив, подготвят и законопроект, но обявяването на Съединението през 1885 осуетява идеята.
Държавното рисувално училище е открито в София десетина години по-късно, благодарение на К. Величков, който по това време е министър на просвещението. Първият директор на Рисувалното училище (днешната Национална художествена академия) - от основаването му през 1896 и чак до

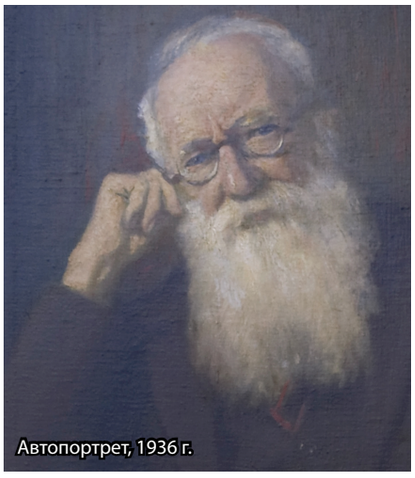
Автопортрет, 1936 г.

1921 година е Мърквичка.
През 19 век в Европа има засилен интерес към фолклора и когато през 1881 г. Мърквичка идва в България, той очевидно е запленен от идеята да създаде изкуство с български характер. Етнографските му рисунки, портрети и композиции са изключително ценни за нас, защото са свидетелство за бита в следосвобожденска България, както и за обичаите, за носиите на селяните от различни краища на страната.
В ранните си работи Мърквичка демонстрира сух академичен класицизъм, колоритът все още е суров и композицията далеч не е съвършена. Интересът на художника е насочен към българския бит и към селяните, и той рисува със симпатия израза на лицата им, движенията им и облеклото им.
По-късно Мърквичка споделя някои любопитни подробности, свързани с предразсъдъците на българите по онова време: „Не беше възможно да се намери човек да позира" - пише художникът за първите години след пристигането си в Пловдив през 1881 г. Суеверието за вещаещо гибел „зазиждане" е било сериозна пречка за рисуването не само на хора, но и на животни. А без тях не е било възможно да се създаде живописна композиция, отразяваща реалистично нашия патриархален бит, обичаи и носии - тема, на която Мърквичка посвещава повече от половината си творчество.
„Вървях ли по улицата - разказва той, често се спирах, скрит някой да не ме види, и рисувах интересен сюжет. Случи ми се да рисувам магаре: щом неговият стопанин ме видя, веднага го отведе, да не го урочасам."
В творчеството на Мърквичка се забелязват два периода – до 1900 година и след 1900. През 1900 г. Мърквичка отива в Париж и се запознава с френския импресионизъм. Той няма да стане импресионист, но колоритната му гама става по-въздушна, осветлението – по-добро, а изразът на лицата на рисуваните от него български селяни – по-жив.
Мърквичка проявява своя талант в портрета, пейзажа, църковния стенопис и иконата, но най-пълно се реализира в битовия жанр. Картините му "Ръченица", "Задушница", „Циганска

„Шопско хоро", 1890 г.

„Ръченица", 1894 г.

Снимки: Любомир Василев

BG stanil 2.indd 25 5.07.16 10:05

„Пловдивският пазар", 1883 г.

веселба", многобройните сцени от пазари, исторически събития и народни обичаи, са класически образци на българското изобразително изкуство. И страници от българската история. Особено интересни са скиците, портретите и рисунките на селянките, между които има великолепни образи. „Пловдивският пазар" е запечатал не само различните облекла и етническото разнообразие в следосвобожденска България, но и различните характери.

Прочутата „**Ръченица"** на Мърквичка предава великолепно атмосферата на изпълнената с хора кръчма. В центъра на картината са две мъжки фигури, които играят ръченица. Оживените разговори са замрели, погледите и лицата на останалите посетители са съсредоточени в танца – замислени, любопитни, обхванати от трепета на играта. Музиката е проникнала дълбоко в душата им и Мърквичка е успял да предаде палитрата от чувства, изписани върху лицата на селяните. Лицето на обърнатия към нас танцьор изразява вглъбеност, сдържаност и сякаш някаква философска примиреност с живота. Според Анна Зографова персонажът, играещ ръченица, е селянин от Банкя – Недялко Хубавеца. Според изкуствоведи и историци обаче, това не е български селянин, а самият Джеймс Баучер (1850-1920) – кореспондентът на лондонския вестник „Таймс". Ирландецът живее в София от 1892 г. до 1915 г. и е не само почетен член на Софийското журналистическо общество, но и близък приятел и доверен съветник на българския княз Фердинанд. В края на Балканските войни от 1912-1913 г. той играе посредническа роля между балканските държави, а по-късно заявява, че да се присъедини Цариброд към Сърбия, е все едно да се даде Кент на Германия.

Известният журналист, погребан по негово желание на българска земя, често се облича в традиционно българско облекло. Известна е негова снимка в шопска носия. Баучер обича да общува с българи от всякакви кръгове, да играе хоро и ръченица и да пие ракия с българските селяни. Според Бисера Йосифова най-вероятно е именно неговият файтонджия, който е родом от село Бистрица, да е завел дружината, състояща се от Мърквичка, Баучер и ген. Вазов, в кръчмата на родното си село.

Така се ражда прочутата картина на Мърквичка „Ръченица". Любопитни са двата варианта на **„Шопско хоро"** - от 1890 и от 1900. „Хорото", прерисувано през 1900, повтаря същата сцена, но колоритът е омекотен от златистата светлина на залязващото слънце и контрастът не е така остър. Композицията е спечелила от появилата се в центъра фигура на детето, което наблюдава борбата на двете момченца. Прекрасна е „Циганската веселба", където личи четката на големия майстор. Нощното осветление напомня романтичните картини на Каспар Давид Фридрих и по всяка вероятност има немско влияние. Седналите край запалените огньове цигани, които наблюдават страстния танц на обляната в лунна светлина красива циганка, са в сянка, но позата им – притихнала и съсредоточена, предава същите чувства, които се четат и по лицата на селяните в „Ръченица" - тъга по отминалата любов и младост.

Може би не всички знаят, че Мърквичка участва в изографисването на „Свети Александър Невски". Тъмните, засенчени очи на неговата Богородица излъчват любов и мъка, тя държи Младенеца в скута си и нежно целува ръчичката му. Този образ е истински завладяващ, за разлика от стереотипните Богородици, и тайната му се състои в това, че авторът е увековечил образа на една обикновена жена. Нещо повече - тази жена е просякиня. Художникът е разказвал многократно тази случка на своите ученици.

През 1912. Мърквичка получава задачата да нарисува иконата на Света Богородица за северния олтар. Един ден, излизайки от храма, среща протегнатата за милостиня ръка на бедна циганка. Бръква в джоба си, подава монета и отминава. След себе си чува разтревожения глас на просякинята, която го уведомява, че той очевидно е сбъркал – подал й е златна монета. Мърквичка се обърнал, вгледал се в дълбоките й черни очи и удивен прошепнал: „Няма нищо, такъв ти бил късметът. Да ти е на здраве."

Тази жена станала прототип на неговата Света Богородица. Канонът е нарушен, но иконата е завладяваща и сякаш ни напомня, че божието послание е човечност.

Преди десет години Националната художествена галерия в София ни зарадва с две изложби по случай 150-годишнината от рождението на Иван Мърквичка – в продължение на два месеца в шестте зали на галерията бяха изложени 80 живописни платна на чешкия художник, а през август 2006 г. бе открита и експозиция Рисунката на Мърквичка – богата колекция от 28 негови непоказвани рисунки и етюди.

България обаче е все още длъжник на Ян Мърквичка, починал на 16 май 1938 г. в Прага. Гробът му тъне забравен, а в осеяната с паметници на съветските окупатори България така и не се намери място за паметник на чеха, обикнал страната ни като своя.

Даниела Горчева

BG stanil 2.indd 26 5.07.16 10:05

И. Хаичек: Семейството ми е преживяло историите, които разказвам

Наричат го „поет на селото". Героите му бягат от стреса на големия град. Опитват се да разрешат в себе си конфликти, които тлеят десетилетия. Така писателят лекува и самото ни общество от проблемите му. Колкото са актуални и наболели темите му в Чехия, два пъти повече основания да се заровим в тях можем да намерим и ние, българите. Поне така е със „Селски барок" и „Рибя кръв".

Възходът на Иржи Хаичек започва през 2005 г., когато именно „Селски барок" се сдобива с престижната награда „Магнезия литера" в раздел Проза. Успехът й повтаря „Рибя кръв" през 2012 г. – тя печели същата награда и става книга на годината.
Излизането на двата романа на български станаха повод авторът да гостува в България по покана на Чешкия център. Малкото му турне включваше срещи в Пловдив, Стара Загора и София. На всяко едно от тези три места се срещна с много нови приятели и читатели. И навсякъде отговори на много въпроси...

Иржи Хаичек в София

Снимка: Деница Проданова

Наричат ви „певец на чешкото село". Какво ви привлича да пишете за селския начин на живот и селските хора?
Родил съм се на село, но в един момент се преселихме в града. Така или иначе непрекъснато се връщахме, даже по едно време работех на село. Темите, за които пиша, до известна степен касаят семейството ми – независимо дали по майчина или бащина страна. Това касае и романите, които сега са преведени на български. В „Селски барок" тематиката се отнася за петдесетте години на двайсети век. Книгата е свързана със семейството ми от страна на баща ми, защото моят дядо е притежавал земя – общо 24 хектара, което през петдесетте години е означавало, че е кулак. Семейството ми е преживяло колективизацията, за която става дума в книгата. Върнах се към историята, макар да принадлежа към следващото поколение. Но всичко това ме интересува и заради семейството ми. Също така и защото в съвременната чешка литература досега не беше писано по темата. Създадох книгата от гледната точка на човек, който живее в настоящето и чиято професия е генеалог. Като цяло това обаче е детективски роман, защото героят търси писмодонос, написано през петдесетте години и заплело съдбите на много хора – нещо, което касае цяла Чехословакия от онова време.

Какви трудности среща един творец в Чехия?
Според мен чешката литература се сблъсква най-вече с проблема, че езикът ни е малък. Ние сме едва 10 млн.

Но в България сме седем, тук пазарът е още по-малък... Възможно ли е при вас, в Чехия, човек да се издържа само с писане? Защото при нас това граничи с невъзможното...
Точно това намеквам, ние сме малък народ и е изключително трудно да се живее с писане. Чешките читатели наистина много четат и много купуват книги – има голяма конкуренция на пазара да се спечели вниманието им. Също така имаме и много добра чешка класика, а пазарът е залят с какви ли не анонимни преводи на литература от цял свят.

Колко книжарници има в момента във вашия град?
Живея в Ческе Будейовице, град с около 100 хиляди жители. Не съм пресмятал точно, но мисля, че има около десет книжарници.

Съществува ли в Чехия държавна политика, която подкрепя писателите, издателите, хората на словото?
Да, за щастие има от страна на Министерството на културата, касае

BG stanil 2.indd 27 5.07.16 10:05

най-вече превода на книги от чешки автори зад граница. Разбира се, радваме се, че съществува такава подкрепа, иначе книжният пазар е като всеки един пазар. От време на време се случва и някой издател да получи подкрепа от държавата за издаване на книги, които са некомерсиални, например литературоведски.

Познавате ли българските автори, чели ли сте нещо?

Съществува една асиметрия. Имам предвид, че държавите от бивша Източна Европа – например България, Полша или Унгария, имат интерес към чешката литература и като цяло я следят. Но самокритично признавам, че чешките читатели четат много малко и твърде малко се интересуват от българска, словашка или полска литература. И аз сам си признавам, че не съм чел и не познавам български автори.

Какво четете вие лично, какво ви вдъхновява?

Имам любими чешки автори, най-вече сред класиката. Прекрасен автор е Йозеф Шкворецки, преведен е и на български. Романите му все още са живи, макар да са писани през петдесетте години на двайсети век. Много го обичам и го чета!

Красимир Проданов

Иржи Хаичек е роден на 11 септември 1969 г. в Ческе Будейовице. Детството му преминава на село, след това се връща и заживява отново в Ческе Будейовице, където работи и днес. Завършва гимназия и Висше земеделско училище. След редовната си военна служба работи 3 години в сферата на земеделието, от 1993 година е банков служител. Женен е, съпругата му се занимава с дизайн.

Първите му творби са стихове. Книжният му дебют е сборник разкази през 1998 г. Първият му роман излиза 2001-а. 2005 г. се появява „Селски барок" – книгата, с която променя отношението на критиката към себе си. Романът печели с интересния си сюжет, сплитащ много повествователни линии. От една страна, е детективска книга, от друга – любовна история. Действието се развива в наши дни, но Хаичек ни връща в периода на създаване на ТКЗС, като разкрива престъпленията, вършени от режима по онова време.

Устойчива линия в творчеството на Иржи Хаичек е природата, сред която живеем. Доказателство е и „Рибя кръв", следващата му успешна книга, която проследява съдбата на няколко села, унищожени заради строеж на атомна електроцентрала.

Приема се, че Иржи Хаичек принадлежи към реалистичното течение в съвременната чешка литература. В прозата си черпи теми основно от атмосферата на южночешкото село и малкия град.

Изкуството на превода

За изкуството на превода, за превода като призвание и страст, като мъка и небесна радост разговаряха студентите от Философския факултет на Масариковия университет с големия български преводач на чешка художествена литература Васил Самоковлиев. Срещата им на 17.3. обаче не беше в някоя от аудиториите на факултета, както можеше да се очаква, а в малко по-неофициална среда – в кафенето "Андел", което е в непосредствена близост до сградата на Масариковия университет и е пристан на много културни събития. Именно мястото, където се проведе срещата, предразположи всички към дискусия и сърдечен разговор, скъси дистанцията между преводача с голяма буква и младите, които още „опипват" и оглеждат отдалече трънливата пътека на преводаческата Голгота. В началото Васил Самоковлиев представи себе си и своя път към чешкия език и чешката литература, с хумор разказа за

Васил Самоковлиев пред студентите в Бърно

Снимка: личен архив на Васил Самоковлиев

студентските си години в Софийския университет. Интересно за всички присъстващи беше да научат как са работили преводачите в България по времето на социализма, как са си сътрудничели с редакторите и издателствата. Но най-интересен и завладяващ беше разказът за това, как се превеждат класиците, какво е ежедневието на преводача на художествена литература, как той се вживява в образа и съдбата на „своите" литературни герои и до каква степен преводачът може да „вгради" себе си в текста на превода. Студентите бяха заинтригувани и провокирани и зададоха много въпроси, които разкриха не само ключа към добрия превод, но и най-важното – вътрешната потребност на всеки преводач да представи и на своя език шедьоврите от някоя чужда литература. Това може да се прави само с любов – към изкуството, към литературата, към езика и към читателя. А Васил Самоковлиев убеди студентите, че той е точно такъв – посланик на една култура в друга чрез силата на словото и изкуството на превода.

Павел Крейчи

BG stanil 2.indd 28 5.07.16 10:05

Знаменоската на българската свобода

160 години от рождението на Райна Княгиня

Образът на Райна Попгеоргиева е обгърнат в романтичен ореол. Тя е жената, дръзнала да развее знамето на свободата. Младата учителка ушила главното въстаническо знаме на Панагюрския революционен окръг по нареждане на Бенковски. След избухване на въстанието в Панагюрище, се качила на бял кон и развяла байряка, на който сама е извезала думите „Свобода или смърт“. Двадесетгодишната знаменоска остава завинаги в българската памет с името Райна Княгиня.

Райна Попгеоргиева

Райна Попгеоргиева Футекова е родена на 6 януари (18 януари нов стил) 1856 г. в Панагюрище. Тя е първородното дете на свещеник Георги Футеков и Нона Налбантова. Семейството има шест деца: Райна, Анастас, Мария, Васил, Пена и Захари. Знаменоската на Априлското въстание израства в изпълненото с родолюбив дух и възрожденски идеали семейство на свещеник Георги Футеков и Нона Налбантова. Райна има трима братя и две сестри. От малка се отличава с бистър ум и голяма любознателност. Завършва Панагюрското класно училище и на 13-годишна възраст училищното настоятелство я изпраща да продължи образованието си в известното Девическо училище на Анастасия Тошева в Стара Загора. Райна завършва петгодишния курс на обучение за четири години и то с отличен успех, похвална грамота и награда. Девойката била известна с това, че обича да пее революционни песни и да декламира, както и с умението си да бродира. Тя е между инициаторките и основателките на женското дружество „Надежда“ и на девическото дружество „Китка“. През учебната 1874/75 година е вече учителка в Девическото училище в Панагюрище. Но тук свършва по-безгрижната част от жизнения й път. Нататък следват само унижения, страдания и борба за насъщния.

Знамето на Априлското въстание

Животът на младата учителка се преобръща завинаги, когато в Панагюрище идва апостолът на Четвърти революционен окръг Георги Бенковски и й нарежда да ушие главното знаме на панагюрските въстаници. Неговата заповед не търпи възражение. Райна се заема с нелеката задача. За образец й служи карловското знаме, поръчано от Левски и ушито от Мария Маджарова, дъщеря на Ганьо Маджареца – съратник на Апостола на свободата. В извезването освен Райна Попгеоргиева, вземат участие още три жени - Мария Нейчева, Стояна Койчева и Мария Джуджева. Платът за знамето - зелено и червено копринено кадифе - е купен в Пловдив от Иван Джуджев, член на революционния комитет в Панагюрище. Шивачът Деян Белишки скроява и ушива двете лица на знамето. То е с размер 2x1.5 метра и е поръбено със сърма. Лъвът, който е по образец на лъва от корицата на Устава на Българския революционен централен комитет, е нарисуван от зографа Стоян Каралеев (Баненеца). В полукръг над главата на лъва са избродирани думите „СВОБОДА ИЛИ СМЪРТЪ“. Знамето на панагюрските въстаници е двуцветно – фонът на едното лице е червен, а на другото - зелен. В центъра на знамето, под сакралните думи „Свобода или смърт“, е разположен коронован лъв, който тъпче полумесеца със задните си лапи. Под него стоят буквите П О, което означава Панагюрски окръг. Те са изписани от Иванчо Зографа - Иван Зографски. (Той и съпругата му Цвета Зографска с помощта на девическо дружество „Китка“ ушиват още 12 малки знамена). От другата страна на байряка има православен кръст. Тъй като въстанието избухва по-рано (още на 20 април) в резултат на предателство, знамето не е било готово. Оставало да се избродират думите „СВОБОДА ИЛИ СМЪРТЪ“. Тях Райна Попгеоргиева довършва на 21 април и пришива пискюлите. На 22 април знамето е осветено от панагюрските духовници, Бенковски го поема и вместо на знаменосеца Крайчо Самоходов, го дава на Райна. Започва празнично шествие по панагюрските улици. Ето какво разказва знаменоската за тези паметни мигове:

„На втория ден на свободата знамето бе довършено. Тогава, по желание на гражданите, трябваше да го взема на ръце, да препаша сабя и револвер и да седна на избран кон, за да премина през целия град и да оповестя на събралия се по улиците народ, че петвековното турско иго е отхвърлено завинаги. Това беше

BG stanil 2.indd 29 5.07.16 10:05

Райна Княгиня със снаха си Дафина, с внучката си Райна и със синовете си Владимир, Георги, Асен и Иван Дипчеви

най-тържественият ден на нашата кратковременна свобода. Беловласи старци, редом с невръстни деца, вървяха навсякъде след мен, пееха любими народни песни. Жени, девойки и старици хвърляха върху нас толкова много ухаещи и разноцветни букети, че целият път беше постлан с тях като великолепен килим. Виковете „Ура!“ и „Да живее!“ нямаха край. Тази тържествена процесия продължи до вечерта.“

При потушаването на въстанието турците занасят знамето в хасковския конак, който е изгорен по време на Руско-турската освободителна война. Предполага се, че и знамето е изгоряло по време на пожара.

През 1901 г. Райна Попгеоргиева извезва 3 негови копия по случай честването на 25-та годишнина от Априлското въстанието. Две от тях се съхраняват в къщата-музей „Райна Княгиня“ в Панагюрище и във Военноисторическия музей в София, третото копие е изгоряло по време на бомбардировките през Втората световна война.

Княгинята на българите

По време на потушаването на въстанието бащата на Райна - Георги Футеков е убит от турците в собствената му къща. Знаменоската успява да избяга с майка си, но после е заловена от турците и е затворена в зандана „Имам Евине“ в Пловдив.

За погрома на въстанието и за последвалите трагични събития разказва американският журналист Джанюариъс Алойшиъс Макгахан, който заедно с Юджийн Скайлър посещава опожарените и окървавени градове и села веднага след въстанието и пише репортажи за „Дейли Нюз“. *„А какво е станало с младата учителка, „Княгинята на българите“? Уви. Нейната съдба е тази на стотици други. (…) Нейният баща бил застрелян в собствената му къща и тя, и майка й сами копали гроб в градината, за да го погребат. И все още горкото момиче не изстрадало достатъчно. Две седмици след като въстанието било напълно разбито, турските власти научили, че тя е ушила знамето и дали заповед за нейния арест. Междувременно в града бил изпратен мюдюрин. В десет часа вечерта той я закарал в своята къща заедно с жената, в чиято къща било работено знамето — високата и едра жена, за която говорих в началото на настоящото писмо. Тя ни разказа какво се е случило през нощта в къщата на мюдюрина. Горкото момиче, въпреки сълзите и молбите, които биха омилостивили и тигър, било съблечено голо, пребито, оплювано и отново изнасилено. Тогава Райна получила прякора “Княгиня на българите”, а на следващия ден тя и другата жена, която била също така малтретирана, дори по още по-ужасен начин, били изпратени в Пазарджик. Тук, обградена от турското население, тя била освиркана, подигравана, замеряна с кал, оплювана и обиждана с най-мръсните епитети, които една турска сган може да намери. Нямало значение, че тя била едно бедно плачещо момиче, само сред тълпа от врагове — по-скоро зли духове, отколкото хора. Няма съжаление в гърдите на тези диваци. Паднала в несвяст и загубила чувства, тя била захвърлена в една талига и откарана в Пловдив, заключена в местния затвор и държана на хляб и вода до идването на г. Скайлер. Тогава болна, с разклатено здраве и разбито сърце, тя бе пусната*

BG stanil 2.indd 30 5.07.16 10:05

на свобода."(Макгахан, Я. "Турските зверства в България").

За живота на младата учителка се застъпват чуждестранни консули и журналисти и тя е освободена от пловдивския затвор „Имам Евине" на 31 юли 1876 г. с помощта на американския консул Юджийн Скайлър (Скайлер) и руския княз Церетелев. Ето какво казва самата тя за последвалите събития: „... идваха хора от американското посолство, които в присъствието на руснаците ми предложиха да замина да живея в Швейцария или Америка, но аз предпочетох да замина в едноплеменната наша покровителка Русия". През септември 1876 г. Райна Попгеоргиева заминава за Русия с помощта на Найден Геров - консул на Русия в Пловдив. В Москва е настанена в Страстния манастир и постъпва в Екатерининската болница за лечение. Вследствие на мъченията в затвора, куца до края на живота си. Славянският благотворителен комитет й предоставя стипендия и тя избира да учи акушерство. Паралелно със своето обучение, Райна Княгиня развива активна обществена дейност в Славянския благотворителен комитет. Тя успява да издейства стипендии за множество български деца, осиротели след потушаването на Априлското въстание. През 1877 г. Райна Попгеоргиева издава и своята автобиография на руски език. Книгата е преведена на български през 1934 г.

След Освобождението

През 1879 г. Райна се завръща във вече освободената си родина като първата дипломирана българска акушерка. Работа обаче не може да си намери, тъй като по онова време дипломирани акушерки не се търсят. Поканена е за учителка в Търново от митрополит Климент (Васил Друмев). Първоначално постъпва като учителка в трикласното девическо училище, а веднага след откриването на девическата гимназия с пансион, става директор на пансиона и преподава история, ботаника, ръкоделие и закон божи.
През 1882 г. се омъжва за въстаника и бивш учител Васил Дипчев, който е кмет на Панагюрище. Семейният й живот не е щастлив. Скоро семейството се премества в Пловдив, а след това и в София, където Дипчев е избран за народен представител. Като краен русофил, той обаче изпада в немилост, пребит е в Черната джамия и умира няколко месеца след преместването им в София през 1898 г. Същата година Райна Попгеоргиева започва работа като акушерка в Орландовци и Малашевци, но здравето й е разклатено вследствие на влагата и мъченията в турските зандани. Разболява се от костна туберкулоза. Въпреки това тя успява да изучи децата си. През 1909 г. на парцел на ул. „Софроний", дарен й от поборници, построява къща за многолюдното си семейство.
Райна Попгеоргиева Футекова-Дипчева отглежда петима сина и осиновява едно сираче на име Евгения Велкова. Синовете й са Иван, Георги, Владимир, Петър и Асен Дипчеви. Петър умира при нещастен случай на 14 г., останалите синове са известни военни, носители на ордени и кръстове за храброст, но след 1944 г. са третирани като врагове на народа. Владимир изчезва безследно, ген. Иван Дипчев умира в Ловешкия затвор, полк. Асен Дипчев лежи по лагери.
Райна Попгеоргиева Футекова-Дипчева умира на 29 юли 1917 г. в София. Погребана е в гроба на мъжа си Васил Дипчев и на сина си Петър. Майка й Нона Налбантова умира четири години след нея. След 9.X. 1944 г. къщата на Знаменоската в столицата е отчуждена. Днес тя принадлежи на общината и е пред срутване.

Родната къща на Райна Княгиня

Родната къща на Райна Попгеоргиева е една от най-старите запазени постройки в град Панагюрище. Първата част от къщата е построена през 1673 г., за което свидетелства съхранен надпис, намиращ се на една от гредите.

Родната къща на Знаменоската

Първата експозиция в къщата музей „Райна Княгиня" е открита на 3 май 1950 г. През 1976 г., по случай 100-годишнината от Априлското въстание, тленните останки на Райна Попгеоргиева са пренесени от София в родния й дом . Останките й почиват редом до тленните останки на нейния баща, убит от турците. През 1941 г. тук е погребана също и майка й Нона Налбантова. Скулптурата в родния дом на Райна Попгеоргиева е изработена от панагюреца Делчо Пъков през 1986 г. През 2006 г., по случай 150-годишнината от рождението на Райна Княгиня и 130-годишнината от обявяването на Априлското въстание, в Панагюрище официално е открит паметник, посветен на Райна Княгиня, изработен от същия автор. Средствата за него са събрани от местното население. През 1992 г. наследниците на Знаменоската на Априлското въстание дарят родната й къща на Община Панагюрище. Днес тя е паметник на културата с национално значение.

Мария Захариева

Снимки: архив

BG stanil 2.indd 31 5.07.16 10:05

Дряновски манастир

Светата обител е разположена в живописна карстова местност, сред красивия пролом на Дряновска река. Оградена е от високи варовикови скали, които наподобяват недостъпни крепостни стени. Намира се само на 5 км от живописното възрожденско градче Дряново и на около 20 км от гр. Габрово. Приказната клисура, която е „приютила“ манастира, крие в недрата си своята древна история и пази спомена за драматичните събития, разиграли се тук преди 140 години...

Според специалистите, местността е обитавана още през старокаменната епоха поради благоприятните климатични условия – в пещерата „Бачо Киро“, която се намира сред отвесните скали над манастира, е проучено едно от най-старите поселения на Балканския полуостров и Централна Европа. Там са намерени оръдия на труда и кости от диви животни. Този край е населяван и през новокаменната и медно-каменната епоха, в близките местности „Боруна“ и „Града“ са открити останки от крепости, които датират още от Античността.

История на манастира

Манастирът „Св. Архангел Михаил“ е основан много по-късно – чак в края на XII в., при управлението на цар Калоян, в местността Църквището (известна още като „Малък Архангел“), близо до лятната резиденция на българските царе от Асеновата династия. Легендата разказва, че възникването му е свързано с пренасяне мощите на св. Михаил Воин в Търново. Там, където процесията с мощите спряла да нощува, бил издигнат и самият манастир. Твърди се, че именно в него е коронясан цар Калоян и че тук се е състояла венчавката му.

По време на турското владичество, в края на XIV и през XVII в., манастирът на два пъти е разрушаван и ограбван, но в началото на XVIII в. е възстановен, за да се превърне в здрава крепост на българския дух. Светата обител става едно от средищата на българската книжовност, просвета и култура. Подобно на останалите манастири, и тук е открито килийно училище, извършват се преписи и се съхраняват ценни църковнославянски книги.

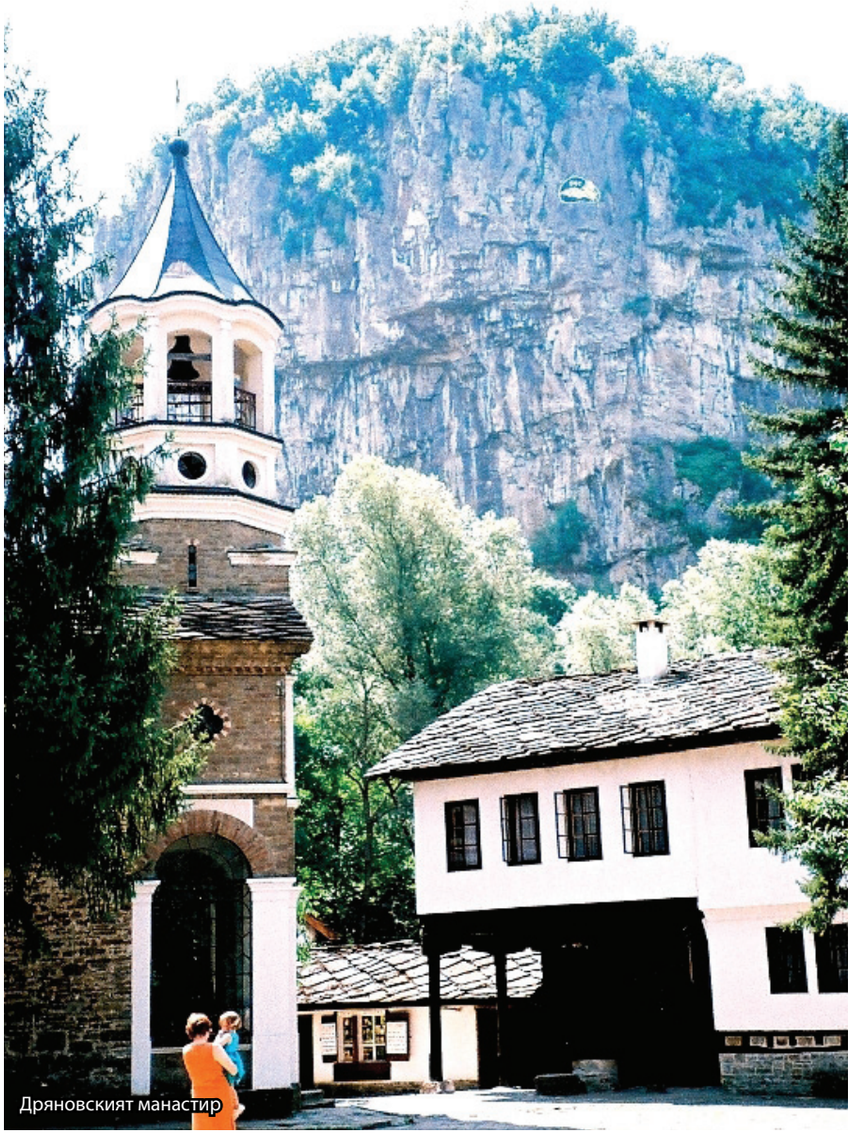
Дряновският манастир

Манастирът е изграден на сегашното си място през 1845 г., а през 1861 г. С финансовата помощ на търновчанина Пенчо поп Георгиев и жена му Дена е издигната манастирска църква „Успение Пресветая Богородица“. Предполага се, че подобно на редица други манастирски църкви от средата на XIX в., тогавашният храм е имал три купола. Изработеният през 1876 г. иконостас е дело на Н. Йонков. През 30-те години на 20 в. църквата се обогатява, като при западната й стена е издигната камбанария. Днес от стария манастир е оцелял само храмът му, и то не в първоначалния си вид.

BG stanil 2.indd 32 5.07.16 10:05

Манастирът и Априлското въстание

Манастирът е бил убежище и на българските революционери. По време на националноосвободителните борби той е посещаван от отец Матей Преображенски (Миткалото), а през 1871 г. Васил Левски тук основава революционен комитет. В манастира се намирала една от главните квартири на БРЦК в Търново и в него често са пребивавали Васил Левски и Георги Измирлиев. По думите на тогавашния игумен Пахомий Стоянов светата обител се превръща в „пристанище на апостолите." Манастирът играе основна роля в подготовката на Априлското въстание в Първи Търновски окръг, тук са струпани запаси от храни и оръжие.

На 29 април 1876 г., непосредствено след избухване на въстанието, четата на Поп Харитон и даскал Бачо Киро Петров се е насочила към Тревненския Балкан, където трябвало да се срещне с местните въстаници. Това е първият бунтовнически отряд в Търновски окръг и България. Но дружината е забелязана от турски съгледвачи и трябвало да се укрие, намирайки убежище при монасите. Легендарна остава деветдневната неравна битка край манастира – най-продължителната по време на въстанието. Ръководеният от Петър Пармаков и поп Харитон отряд от 200 души повече от една седмица отблъсква атаките на 5000-та войска на Фазлъ паша, обградила манастира. Турските аскери ги обстрелват с оръдия от околните канари. Няколко гюлета засядат в дебелия каменен зид на черквата. Вдлъбнатините в камъка от тях личат и днес. На два пъти дряновските чорбаджии изпращат писмо до въстаниците с предложение да се предадат. Преди последния щурм на обкръжените въстаници, раненият и ослепял от барута поп Харитон им казал: „Юнаци мои! Не като баби, а като лъвове изригнете от тая пещ и който остане жив, да спомня! А мене заведете при входа и аз тамо ще умра, както си мога!". Датата 8 май се оказва фатална за въстаниците – краят на тяхната героична борба. Част от въстаниците са убити или ранени от огъня и срутването. Оцелелите правят опит да напуснат манастира. Ранените остават в обителта. Петър Пармаков, заедно със 76 въстаници, се насочва към манастирското лозе, а Бачо Киро, зедно с няколко четници, избягва от другата страна на манастира. Башибозуците потушават бунта с невероятна жестокост. Даже се твърди, че по мащаб зверствата в манастира се нареждат непосредствено след тези в Батак. Местни хора свидетелстват, че орлите се хранели с телата и очите на побитите на колове глави на бунтовниците. Бачо Киро е заловен в една колиба, недалече от манастира, и е обесен във Велико Търново. Оцеляват само 42 четници. При опожаряването на манастира е унищожена и голяма част от книжовното му богатство, включително документите за неговата история. От манастира оцелява само част от черквата. Разрушеният и опожарен манастир е възстановен частично и на 3 април 1877 г. главният му храм е тържествено осветен. Игуменът, Пахомий Стоянов, отслужва първата панихида за загиналите четници. Храмът е реставриран напълно през 1880 г., но е без стенописи, с пробит от турски куршум потир и дупки от турските шрапнели в зидовете, съзнателно оставени от строителите, за да не се забрави миналото и изстраданата българска свобода. В памет на загиналите въстаници и тяхната саможертва, техни потомци издигат паметник–костница през 1897 год. в двора на манастира по проект на италианския архитект Джовани Мосуни и на скулптора Леонардо Арджини от Рим. В една от манастирските сгради е открита музейна експозиция, в която наред с иконите, дело на габровски и тревненски иконописци, са изложени и ценни реликви – лични вещи на въстаниците от четата на поп Харитон, напомнящи за героичните боеве по време на Априлското въстание.

Светата обител е била убежище на поборниците

Д-р Красимира Мархолева

Снимки: д-р Красимира Мархолева

BG stanil 2.indd 33 5.07.16 10:05

Божието биле

Снимка: Мария Захариева

Боли ви глава, чувствате се изтощени, нервите ви са опънати до крайност, сънят ви бяга, някакъв вирус се е загнездил в тялото ви, мъчи ви задушаваща кашлица, стомахът ви гложди, а коремът ви се надува като балон, треперите, обливат ви горещи вълни или студена пот, кръвното ви варира, черният ви дроб не е наред, ставите ви се обаждат, депресията върви по петите ви, отгоре на всичко започвате да забравяте...

Не бързайте да посягате към поредното хапче, а бягайте в градината или на балкона, където чинно вирее онова цвете със сияещо лилави цветчета и сребристо-зелени листа. Правило ли ви е впечатление, че то издържа в градината през зимата, наднича със своята сребриста зеленина и макар и да залинява, напролет отново се пробужда? Това не е случайно.

Казват, че Дева Мария се скрила с Младенеца от войниците на цар Ирод в храстите с това цвете и оттогава то придобило магически лековити свойства. За свещена билка го считал още Хипократ, а египтянките след масовите епидемии, предизвикващи мор на населението, пиели чай от чудотворното биле, за да могат да раждат повече деца. Една стара поговорка гласи: „защо да умираме, когато в градината ни има салвия?“

На български тази чудодейна билка се нарича боже дърво, къделка, рожково биле, теменче, лефешка, благородна или градинска салвия, царска салвия, конски или божигробски босилек, какула, мискетова тревичка, меча пета или градински чай. Има много видове салвия, но тук става дума за градинския чай, който на латински носи благозвучното име Salvia officinalis. Самото название на билката салвия има корен в латинския глагол salvare – да спася, да излекувам.

И наистина градинският чай ни спасява от много болежки. Богат е на витамини: B1, B2, B3, B5, C, провитамин А, витамин PP, калций, калий, магнезий, манган, цинк, желязо, бор, селен, фосфор.

В листата му се съдържа етерично масло (туйон 50%, цинеол - 15%, борнеол, камфора,пинен, цедрен - 15%, и около 15% сесквитерпени), както и алкалоиди, флавоноиди, дъбилни вещества, урсолова, олеанолова, хлорогенова и никотинова киселина, фитонциди, уваол, парадифенол, фитохимикали.

Заедно с лавандулата, салвията помага при нощно изпотяване.

Тя укрепва цялото тяло и е силен антиоксидант. Особено ефикасна е при проблеми в климактериума и спасява жените от горещите вълни и обилното изпотяване. Билката се използва с успех при бронхиална астма, ларингит, гърлобол, спазми и конвулсии, заболявания на гръбначния мозък, черния дроб, стомаха и жлъчката, при треперене на крайниците, чревни смущения. Дрогата действа кръвоспиращо, способства за прочистване на дихателните пътища, стимулира храносмилането, помага при възпаления на зъбите и при кървящи венци, действа облекчаващо при ревматоиден артрит, подобрява паметта. Още в древността билката е била използвана при безплодие.

Външно се прилага при болки в гърлото, възпаление на сливиците, възпаление на венците. Компреси със салвия лекуват гнойни рани, бани с градински чай се правят при кожни обриви. Салвия обаче е противопоказна за бременни или кърмещи жени.

Градинският чай същевременно може да бъде много вкусна подправка, ако се слага по едно листенце от него на ястия от птиче месо, дивеч, свинско, телешко и в различни видове паста и сосове.

За чай се използват листата и стъблата на дрогата. За по-голям ефект се слагат 2 чаени лъжички градински чай, които се заливат с вряща вода и се варят 3 мин. След като престои 10 мин., чаят може да се пие. Друг начин за приготвяне на лечебния чай е да се залее една супена лъжица салвия в 250 мл. вода и да престои 5 минути.

А ако искате да имате силно ароматен чай, прибавете към салвията мащерка, мента и маточина. Сложете малко мед, а защо не и лимон. И ето, че сте сътворили един истински божествен балсам за цялото си тяло.

Мария Захариева

BG stanil 2.indd 34 5.07.16 10:05

Кирилицата се превръща в един от трите основни езика в интернет, наред с латиница и хан - над 90% от всички домейни са на тези три езика. Според изследване за използването на международни домейни, проведено от EURid и ЮНЕСКО, регистрираните интернационализирани домейни (IDNs) от първо ниво на кирилица са 15%, като кирилицата е на първо място от регистрираните през 2014 г. международни домейни с над 700 000 нови регистрации. През 2009 г. EURid пусна интернационализирани домейни .eu от второ ниво, които поддържат трите официални европейски азбуки - латински, кирилица и гръцки и днес наблюдаваме бързия растеж на една от тях - домейните на кирилица вече са повече от тези на китайски. (Източник: dariknews)

Н**ешка Робева бе удостоена с „Орден на изгряващото слънце, златни лъчи с розетка“ за заслуги към**

японско-българските отношения. Знакът на японския император й бе връчен от японския посланик Такаши Коидзуми за изключителния й принос в развитието на двустранните японско-български отношения и в частност на двустранните контакти в областта на спорта. От 1982 г. Нешка Робева обучава множество японци и допринася за развитието на японската художествена гимнастика.

На 24 май 2016 г. в Двореца на нациите в Женева официално бе открита уникална изложба на модерното българско изкуство „За буквите – кирилицата в съвременното българско изкуство“.
Инициатор на изложбата е Антонина Стоянова, председател на Фондация „Ценности“, а главни организатори са Европейският офис на ООН в Женева, Община Пловдив и Пловдивската градска художествена галерия. Изложбата е с творби от трийсет пловдивски художници.
Всеки от тях е представен с по едно платно, изобразяващо буква от българската азбука.
През май 2016 г. беше официално открита ремонтираната къща на Пейо Яворов на ул. „Раковски“ 136 в София, в която Лора Каравелова и Пейо Яворов живеят под наем от септември 1912 г. до ноември 1913

г. В къщата се съхраняват ценни ръкописи, оригинални фотографии, личната библиотека на известния български поет, оръжейната му колекция. В къщата е изложен също пистолетът, с който Лора Каравелова се застрелва и бележката на Яворов: „Моята мила Лора се застреля сама. Ида и аз подир нея“. Сградата е строена в началото на XX век .

Поли Генова класира България на 4 място в Евровизия. Тази година в конкурса участваха 26 страни. Това е най-добрият резултат за страната ни след петото място на Елица Тодорова и Стоян Янкулов през 2007. Поли Генова плени публиката с песента си „If Love Was A Crime“ („Ако любовта беше престъпление“). Победител е Украйна, на второ място е Австралия, а на трето - Русия.

Изучаването на български народни танци е вече задължителна част от часовете по Физическо възпитание и спорт от 1 до 12 клас в училищата в България. Това става ясно от новите учебни програми на МОН. Досега българските народни танци присъстваха в програмата на часовете по физическо възпитание само като избираем предмет.

Общо 109 български вина бяха отличени с медал на престижния конкурс за вина Concours Mondial de Bruxelles, който се проведе в края на април в Пловдив. В 23-тото издание на конкурса се състезаваха близо 9000 вина от 50 държави. България беше представена от 70 винопроизводители, с 257 мостри на вина. Българските вина получиха общо 58 сребърни, 47 златни и 4 Големи златни (Grand Gold) медала.

Замъкът в Равадиново „Влюбен във вятъра“ спечели златен и сребърен приз в категорията „Отдих, пътувания и туризъм“ на конкурса „A' Design Award“ 2016. В тазгодишното издание са участвали 18 000 проекта в 20 категории. Замъкът се намира на около 2 километра от Созопол. Бизнесменът Георги Тумпалов започва строителството му през 1996 г. Замъкът е изграден от 20 000 тона мраморен варовик от Странджа планина. Към него има градина, в която растат над 3 000 вида цветя и растения.

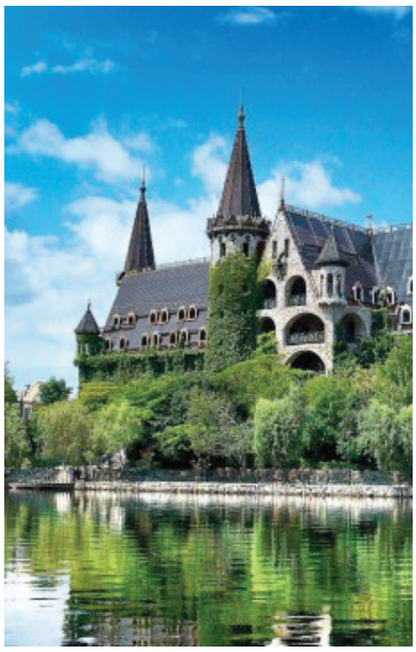

BG stanil 2.indd 35 5.07.16 10:05

„Гражданите и техните очаквания от Европейския съюз - необходимост от преоценка?“

На 16 март в Чернинския дворец (Министерството на външните работи на Чешката република) се проведе международният форум „Гражданите и техните очаквания от Европейския съюз – необходимост от преоценка?“, чиито главни организатори бяха Институтът за европейска политика (EUROPEUM, Прага) и Френският институт за международни отношения (IFRI).

Той беше посветен на предизвикателствата, пред които в момента е изправен Европейският съюз – нарастващото недоверие към европейските структури, изразяващо се в слабата избирателна активност на изборите за Европарламент през

2014 г. в Централна Европа; липсата на солидарност сред отделните държави, бежанския проблем, кризата в еврозоната, опасността от рухване на Шенген и от евентуалното излизане на Великобритания от Европейския съюз.

Форумът протече под патронажа на председателя на Долната камара на чешкия парламент Ян Хамачек и на министъра на външните работи на Чешката република Любомир Заоралек. Гост на форума от българска страна беше посланикът на България в Чешката република г-н Лъчезар Петков.

Форумът беше открит от **Вивиен Пертюсо (IFRI)**, който представи резултатите от проекта „Изграждане на мостове“ (Building Bridges), финансиран от Европейската комисия. Той очерта основните акценти, залегнали в него – въпросът за разширяването, кризата с бежанците, необходимостта от обща образователна политика, от по-тясно сътрудничество с държавите от Източна Европа и от по-глобален поглед върху актуалните предизвикателства, пред които е изправен ЕС.

Основните дискусии протекоха в три тематични панела – „Европейците обичат ли се все още?“, „В търсене на (икономически) растеж“ и „Как да заздравим позициите на ЕС в държавите-членки?“

Проблемът за нарастващата криза на доверие сред европейските граждани към ЕС

В първия панел представители на Чехия, Гърция и Италия се спряха върху проблема за нарастващата криза на доверие сред европейските граждани към ЕС и очертаха основните предизвикателства, пред които в момента са изправени техните държави. Елени Панагиотареа (Елинистична фондация за европейска и външна политика) посочи основните проблеми, които в момента трябва да решава страната й – бежанският въпрос и икономическата криза. В резултат на това средна класа в Гърция на практика вече не съществува, цари голяма безработица, а инициираните европейски програми буксуват. Европа не предлага нищо, отбеляза тя, Гърция е изоставена и доверието на хората към ЕС се изпарява.

Италианската представителка **Елеонора Поли** (Институт за международни отношения) посочи, че в началото Италия е разглеждала членството си в ЕС като възможност за заздравяване на собствените си институции и запазване на националната си идентичност. Днес картината е съвсем друга – наблюдава се криза в доверието към европейските структури и съмнение, че ЕС е способен да бъде обединяваща сила. Основните проблеми, пред които е изправена Италия, са трудностите с намирането на работа и увеличение на социалното неравенство, завърши тя изказването си.

В подобен дух беше изказването на **Владимир Бартович**, директор на Института за европейска политика. Чехите с оптимизъм влизат в ЕС през 2004 г. и в продължение на няколко години са удовлетворени от икономическа гледна точка, но в резултат

BG stanil 2.indd 36 5.07.16 10:05

на започналата през 2008-2009 г. световна финансова криза, скептицизмът към европейските институции се увеличава. С това се обяснява и слабият интерес към изборите за евродепутати. От една страна чехите искат да останат в ЕС, но от друга, са против по-нататъшно интегриране. В заключителната част на дискусията се повдигна въпросът доколко е уместно да се говори за солидарност в рамките на ЕС, понеже това е въпрос, наситен с емоции. И тримата участници изразиха мнение, че в момента действително има сериозна нужда от солидарност, но същевременно посочиха, че отделните страни-членки възприемат нещата по различен начин. Елеонора Поли уточни, че тези различия се дължат на различните икономически проблеми в отделните държави. Владимир Бартович добави, че чехите подкрепят нуждата от солидарност, стига да отговаря на чешките национални интереси, те я разглеждат и като сътрудничество в рамките на Вишеградската четворка. На въпроса как виждат преодоляването на сегашната криза на доверие, Елени Панагиотареа посочи нуждата от намиране на „общ език" и общи допирни точки; според Елеонора Поли трябва да има политическо желание от страна на всички страни-членки, а Владимир Бартович – връщане към общите ценности и общите интереси.

Икономически измерения на членството в ЕС

Вторият панел беше посветен на икономическите измерения на членството в ЕС. **Мари Крос** (Институт за международни и европейски връзки, Ирландия) оцени членството на страната си в ЕС като положително от икономическа гледна точка, тъй като допринася за повишаването на жизнения стандарт и за интензивното й икономическо развитие. **Карлис Буковскис** (зам. директор на Латвийския институт за международни отношения) посочи, че за страната му членството е геополитически и икономически въпрос, отбелязвайки, че за периода 2004–2014 г. то е донесло просперитет на страната и увеличение на инвестициите. **Адриан Шут** (Институт за международни отношения, Холандия) постави на дневен ред въпроса дали ЕС действително има нужда от по-дълбока интеграция и добави, че главната предпоставка за изграждане на силен Европейски съюз е наличието на доверие между неговите членове.
В следобедните часове конференцията продължи с доклада на политическия секретар на Министерството на външните работи на Чешката република **Петр Друлак**. В него той се спря на основните проблеми, които според него ЕС днес трябва да решава. На първо място, това е въпросът за взаимното доверие между европейските граждани. Според него европейците „се обичат", но не достатъчно. Само чрез наличието на доверие между тях, посредством създаване на добросъседски отношения и чрез сътрудничество между правителствата на отделните държави може да се създаде една силна европейска общност, да се говори за солидарност и да се провежда обща европейска политика. За тази цел е необходимо и още едно важно условие – да се преодолее стереотипното мислене, което съществува за Изтока и Запада. „Защото Европа е създадена от нас, нейните граждани, а не от Брюксел", подчерта Петр Друлак в изказването си. Като други два ключови проблема за ЕС той определи дебатите около оставането или възможното излизане на Великобритания от ЕС и бежанската криза.

Как да се върне доверието в ЕС сред държавите-членки?

Последният панел беше посветен на проблема как да се върне доверието в ЕС сред държавите-членки. В центъра на изказването на **Луиз Боржес** (Проправителствен институт, Великобритания) беше дебатът около възможното излизане на страната й от ЕС. Тя съвсем откровено призна, че англичаните имат много повече общо с ирландците и шотландците, отколкото с народите на европейския континент. Във Великобритания цари скептицизъм спрямо членството. „Няма чувство на европейска идентичност във Великобритания", заяви тя директно. **Професор Г. Виктус** от Университета във Вилнюс (Литва) посочи, че за разлика от Великобритания, въпросът за членството на Литва в ЕС е важно и няма алтернатива. Анализаторът от шведския институт за международни отношения **Арас Линд**, макар да оцени като положителни настроенията в страната му спрямо членството в ЕС (80% от хората го подкрепят), същевременно посочи, че 65% от шведските граждани настояват за провеждането на реформи в него. Финландският участник на форума **Т. Исо-Марку** („Институт за международни отношения") отбеляза, че в момента проблемите на страната му са главно на местно ниво, наблюдава се икономическа стагнация и основните критики на гражданите за липса на реформи са отправени към финландските управляващи. По

Политическият секретар на Министерството на външните работи на Чешката република Петр Друлак

време на дискусиите беше повдигнат въпросът кой носи вината за бежанската и икономическата криза. И по този въпрос мненията бяха разделени. Арас Линд и Луиз Боржес бяха на мнение, че отговорността е колективна, според проф. Г. Виктус причините са глобални и извъневропейски и имат пряко отношение към проблема с банковата система в САЩ. За разлика от тях Т. Исо-Марку изрази убеждението си, че вината е в ЕС, а не в някое от националните правителства.
След края на конференцията разговорите продължиха в неформална обстановка на чаша вино.

д-р Красимира Мархолева

Снимки: д-р Красимира Мархолева

BG stanil 2.indd 37 5.07.16 10:05

Абонамент

Интересува ли ви животът на българите в Чехия, България и в целия свят?

Абонирайте се за списание „Българи“, подкрепете своето българско списание! „Българи“ е едно от най-представителните списания на българската общност.

Годишният абонамент за 6 броя е само 180 Kč. Пощенските услуги поема сдружение „Възраждане“. Средствата можете да изпратите на сметката на сдружението 1962160309/0800 или по пощата на адрес: o.s. Vazraždane, Vocelova 3, 120 00 Praha 2.

Обадете ни се на GSM 777 196 322 или ни пишете на e-mail balgari@ atlas.cz

За контакти:
o.s. Vazraždane
Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2
Тел.: +420 777 196 322
balgari@atlas.cz, www.blgari.eu

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ „Д-р Петър Берон“ – ПРАГА

ШАНС ЗА ВАШИТЕ ДЕЦА

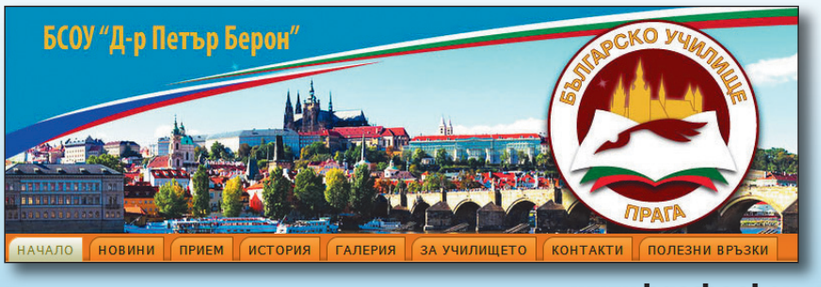

www.bgschool.eu

Българи брой 5–6/2015

Издател:
Гражданско сдружение „Възраждане“, Americká 28, 120 00 Praha 2

Адрес на редакцията:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2

„Българи“ излиза с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер в Министерството на културата на Чешката република: E 13282

Главен редактор:
Мария Захариева

Редакционен екип:
д-р Красимира Мархолева, Васил Самоковлиев

Сътрудници:
Снежана Тасковова, Пламен Тотев, д-р Таня Янкова, Стефан Кисьов, Даниела Горчева, Татяна Борисова, Минка Атанасова, Борислав Гърдев, Пенка Калинкова, Раиса Андонова-Щурм, Златна Костова, Румяна Кирилова

Дизайн: Станил Станчев

Година 15, брой 1/2016

e-mail: balgari@atlas.cz
www.blgari.eu

Печат: Tiskárna Libertas, a.s.
Дадено за печат: 01. 06. 2016

Цена: 30 крони
Годишен абонамент: 180 крони

Всички права запазени

Това издание или отделни негови части не могат да бъдат размножавани, публикувани и/или предавани по електронен, механичен, фотокопирен или друг начин, както и въвеждани в информационни системи, включително компютърни, без изрично писмено съгласие от издателя – Vazraždane

Balgari

Periodikum bulharske menšiny v České republice
Časopis je vydáván s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky

Balgari 1/2016

Adresa redakce a tel. spojení:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2
221 419 838, 777 196 322
balgari@atlas.cz, www.blgari.eu

Ročník XV
Periodicita: 6
Náklad: 600 výtisků
Místo vydávání: Praha
Číslo vydání: 1/2016
Den vydání: 10.06. 2016
Evidenční číslo: MK ČR 13282
Vydavatel: Vazraždane, Americká 28 120 00 Praha 2, IČO 26544229

BG stanil 2.indd 38 5.07.16 10:05

Съботно-неделно училище „Възраждане“

Голямо българско семейство в центъра на Прага

Снимки: Здравка Славова

Прием на деца и ученици за новата 2016/2017 учебна година:
– детска градина и предучилищна група,
– начален етап,
– вокално-танцова група „Орфей“.

Контакти: bagari@atlas.cz, 777 196 322
Адрес: Дом на националните общности „Воцелова“ 3, Прага 2
Спирка на метро и трамвай: I. P. Pavlova

Йорданка Дерилова

в ролята на Рената в „Огненият ангел" на Сергей Прокофиев

Снимки: личен архив на певицата

BG stanil 2.indd 40 5.07.16 10:05